

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนโรงเรียนบ้านวังโพธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
ผู้วิจัยจะนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. การพัฒนาครู
2. การบริหารงานโรงเรียน
3. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. จิตวิทยาเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 5.1 ความแตกต่างระหว่างบุคคล
 - 5.2 พัฒนาการทางบุคลิกภาพ และพัฒนาการของผู้เรียน
 - 5.3 แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน
6. กลยุทธ์การพัฒนา
7. การวิจัยปฏิบัติการ
8. บริบทของโรงเรียนบ้านวังโพธิ์
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การพัฒนาครู

การพัฒนาครู เป็นงานของการบริหารงานบุคคล ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนา เพราะครูเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญขององค์กร การพัฒนาครู มีจุดประสงค์เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1. ความหมายของการพัฒนาครู

มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาครูไว้ ดังนี้

นิพนธ์ อรรถอำนวย (2534 : 9) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาครูเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งของการบริหารงานครูเมื่อได้เลือกสรรคนที่มีความรู้ ความสามารถเข้าทำงาน เมื่อเวลาผ่านไปบรรดาความรู้ต่าง ๆ ก็ลดน้อยลงไป ประกอบกับวิทยาการต่าง ๆ เจริญขึ้นรวมทั้งเทคนิคการทำงานได้เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาครู เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ที่มี

ความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน และตำแหน่งหน้าที่ที่กระทำอยู่เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่องค์กรมากขึ้น

सनอง เครือมาก (2537 : 174) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาครู หมายถึง การดำเนินการให้บุคคล ได้เพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน ให้สามารถปฏิบัติงาน ให้ได้ผลตามที่หน่วยงานต้องการ หรือให้ได้ผลงานที่ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

สมาน รังสิโยกฤษฎ์ (2541 : 83) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงานดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติในการทำงานอันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จารึก ทองฤกษ์ (2542 : 68) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการดำเนินการให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ได้ผลตามที่หน่วยงานต้องการ หรือให้ได้รับความรู้ยิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยมีวิธีการต่าง ๆ คือ การพัฒนาโดยการฝึกอบรม การพัฒนาโดยส่งไปศึกษาดูงาน การพัฒนาโดยกระบวนการปฏิบัติงาน เป็นต้น

พะยอม วงศ์สารศรี (2544 : 116) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ที่ตนรับผิดชอบ ให้มีคุณภาพ ประสพผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจแก่องค์กร การจะบรรลุผลการพัฒนาดังกล่าว ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาจำเป็นต้องวางแผนจัดกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น การประชุมพิเศษ การสอนงานและการฝึกอบรม

คมสันต์ ก้านจักร (2552 : 16) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาครู เป็นกระบวนการส่งเสริม สนับสนุน และเพิ่มพูนคุณภาพของครูให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติและค่านิยมที่ดีในการทำงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ ที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ส่งผลให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ดรณี ปะสังติโย (2553 : 12) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาครูเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพของครูภายในหน่วยงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจและความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความชำนาญ มีประสบการณ์ มีทักษะและเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยมของบุคคลที่ดีต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้ภารกิจขององค์กรดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย

จากความหมายข้างต้นที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การพัฒนาครู หมายถึง กระบวนการและวิธีการการส่งเสริม สนับสนุนเพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของงาน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

2. ความสำคัญของการพัฒนาครู

ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาครูไว้ ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2534 : 248-259) ได้สรุปความสำคัญของการพัฒนาครูไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาครูช่วยทำให้ระบบและการปฏิบัติงานมีสมรรถภาพดียิ่งขึ้น มีการติดต่อประสานงานที่ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการพัฒนาครูจะช่วยเร่งเร้าความสนใจในการปฏิบัติงานของครู ให้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น และครูยังนำความรู้ที่ได้จากการพัฒนาไปใช้ปฏิบัติงานแก้ไขข้อบกพร่องของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จเจริญรุ่งเรือง
2. การพัฒนาครูเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะช่วยประหยัดลดความสิ้นเปลืองของวัสดุที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เพราะครูที่ได้รับการพัฒนาที่ดีแล้วย่อมปฏิบัติงานได้ถูกต้องมีความผิดพลาดในการปฏิบัติงานน้อย ช่วยให้องค์กรลดค่าใช้จ่ายจากการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์
3. การพัฒนาครูช่วยลดระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้น้อยลง รวมถึงช่วยลดค่าเสียหายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่แบบลองผิดลองถูก
4. การพัฒนาครูเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าหน่วยงาน เพราะเป็นการกระจายความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ให้กับบุคลากร ทุกคนสามารถอธิบายและปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้อย่างเต็มที่
5. การพัฒนาครูเป็นการกระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน เพราะบุคคลที่ได้รับการพัฒนาจนมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่จนผลงานมีประสิทธิภาพก็ย่อมมีโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้า
6. การพัฒนาครูช่วยให้บุคคลนั้น ๆ มีโอกาสได้รับความรู้ใหม่ ๆ ทำให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้มีการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอซึ่งจะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดผลดีต่อองค์กร

อำนาจ แสงสว่าง (2540 : 250-251) กล่าวถึงความสำคัญของการอบรมครูไว้ ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครู เป็นการพัฒนาคุณภาพของครูโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาทฤษฎีและวิชาปฏิบัติในวิชาชีพ หรือทักษะวิชาชีพให้มีประสิทธิผลเกิดประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์ในวิชาชีพ
2. ช่วยพัฒนาทักษะของครูให้มีความทันสมัย เนื่องจากมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจึงจำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะที่ทันสมัย
3. ช่วยขจัดปัญหาการบริหารงานครูขององค์กร ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างบุคคล มาตรฐานการทำงาน การขาดงาน การลาออก ดังนั้นการอบรมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลในองค์กรได้

4. ช่วยในการปฐมนิเทศบุคลากรใหม่ โดยใช้รูปแบบการอบรมจะช่วยให้บุคลากรใหม่เกิดความประทับใจและมั่นใจต่อองค์กร เมื่อปฏิบัติหน้าที่ย่อมเกิดผลต่อมีประสิทธิภาพ

5. ช่วยพัฒนาครูสำหรับการแต่งตั้งในตำแหน่งที่สูงขึ้น สำหรับครูที่มีประสิทธิภาพจากการทำงาน เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร

6. ช่วยตอบสนองความต้องการที่มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ดังนั้นการพัฒนาครูจะเป็นการตอบสนองความต้องการของครู ทำให้ครูมีความก้าวหน้าส่งผลดีต่อองค์กร

7. ช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายขององค์กรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครู ถ้าครูได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านปริมาณการทำงานและระดับคุณภาพการทำงานอย่างมีระบบและมีการต่อเนื่องตลอดปี องค์กรจะลดต้นทุนค่าใช้จ่ายแต่มีผลงานมากขึ้น

8. ช่วยเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาครูที่เป็นระบบ สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการส่งครูที่มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมไปพัฒนาทางด้านการฝึกอบรมเพิ่มเติมในสาขาใดสาขาหนึ่ง อีกทั้งใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาแต่งตั้งครูให้มีตำแหน่งที่สูงขึ้นเพื่อความก้าวหน้าและความมั่นคงผลักดันให้องค์กรก้าวไปข้างหน้าด้วยความมั่นคงอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของทุกหน่วยงาน

จากความสำคัญของการพัฒนาครูที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาครูมีความสำคัญเป็นอย่างมากทั้งต่อตัวครูเองรวมถึงผลที่จะเกิดกับนักเรียนและองค์กร เพราะการพัฒนาครูในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ จะทำให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ผลงานมีประสิทธิภาพเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด ซึ่งจะส่งผลดีโดยรวมเพื่อความก้าวหน้าต่อไป

3. จุดมุ่งหมายของการพัฒนาครู

ได้มีผู้ให้ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาครู ดังนี้

กิติมา ปรีดีติลล (2532 : 118) การพัฒนาครูมีจุดมุ่งหมายที่จะเพิ่มพูนและปรับปรุงคุณภาพของผู้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่เพื่อผลงานของสถาบัน เพื่อสนองความต้องการที่ก้าวหน้าของผู้ปฏิบัติงาน จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องพยายามหาทางให้ผู้ปฏิบัติงานได้เจริญก้าวหน้าไปเท่าที่ความสามารถจะอำนวย

สนอง เครือมาก (2537 : 147) ได้ให้ความมุ่งหมายของการพัฒนาครูไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้ครูมีความสามารถเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติอันได้แก่การพัฒนาบุคคลที่เข้าทำงานใหม่หรือก่อนทำงาน หรือการพัฒนาบุคคลก่อนที่จะเลื่อนตำแหน่งหรือแต่งตั้ง เป็นต้น

2. เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้นเพื่อจะได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เมธี ปิลันธนานนท์ (2549 : 115) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาครู ไว้ว่า แผนงานพัฒนาบุคลากรฝ่ายการสอนมีมากมายและแตกต่างกันแต่มีความมุ่งหมายคล้ายกัน คือ

เพื่อที่จะได้ปรับปรุงครูทั้งทางด้านแผนงานการศึกษาและความสามารถทั่ว ๆ ไปของครูที่ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในตำแหน่งที่ถือครองอยู่นั้นคือความพยายามที่จะแก้ปัญหา ที่มีทั้งของรายบุคคลและของหน่วยงานใดมุ่งที่จะพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. พัฒนาทักษะการสอนเป็นรายบุคคล
2. ความสามารถในการให้เนื้อหาสาระในการสอนทั้งหมดแก่นักเรียน
3. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในชั้นเรียน
4. พัฒนาความสามารถในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อประเมินค่าพัฒนาการของ

นักเรียน

5. ใช้ความสามารถควบคุมชั้นเรียนได้
6. ให้เข้าใจหน้าที่ของการศึกษาที่มีต่อสังคม ความสัมพันธ์การศึกษา กับสังคม

เศรษฐกิจและโครงสร้างการปกครองของประเทศ

7. เพื่อให้ระลึกถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ในแผนงานการศึกษา การร่วมมือกับบุคลากรอื่นอื่น ๆ ในเรื่องของการศึกษาและให้การสนับสนุนในการแก้ไขและปรับปรุง

8. สามารถทำงานร่วมกับครูคนอื่น ๆ ได้และหาประสบการณ์เรียนรู้ต่าง ๆ ได้

อย่างต่อเนื่อง

9. เพื่อช่วยระบบโรงเรียนในการพัฒนาจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ของการเรียน

การสอน

10. เพื่อร่วมมือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณะของบุคคลใน

หน่วยงาน

ดรณี ปะสังติโย (2553 : 9) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาครู ไว้ว่า เพื่อให้ครูมีความรู้อย่างเพียงพอที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่นั้นได้อย่างเหมาะสม มีทัศนคติที่ดีต่องาน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นองค์ประกอบขององค์การให้สำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากจุดมุ่งหมายของการพัฒนาครูที่กล่าวมาข้างต้นสรุปว่าการพัฒนาครูนั้นก็เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้กับครู ให้ครูมีความรู้ ความสามารถที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้ประสิทธิภาพของงานที่ทำรวมถึงการนำประสบการณ์ที่ได้จากการพัฒนาไปใช้ในการแก้ไขปัญหาทั้งส่วนบุคคลและขององค์กร เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและความก้าวหน้า

แนวทางการพัฒนาครู

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการพัฒนาครูที่สำคัญ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538 : 21) ได้กล่าวถึงรูปแบบและการดำเนินการพัฒนาครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาในแผนหลักการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ไว้ว่า รูปแบบการพัฒนาครูมี 6 รูปแบบ คือ

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยให้มีการจัดทำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามสาขาวิชาทั้งที่เป็นความรู้พื้นฐานสำหรับทุกคนและความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งครูสามารถลงทะเบียนได้ตามความสนใจ ความต้องการ และการปฏิบัติงานของครู นอกจากนี้มีการจัดสื่อทางไกลเสริมความรู้ให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เป็นต้น

2. การฝึกอบรม โดยการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานความต้องการของครูและหน่วยงานต้นสังกัดสำหรับวิธีการฝึกอบรมนั้นจะดำเนินการในรูปแบบการมีห้องเรียนหรือแบบทางไกล

3. การศึกษาดูงาน เป็นการมุ่งเน้นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ใหม่กับการศึกษาดูงานเฉพาะอย่าง เพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ปัญหาการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู

4. การศึกษาต่อ เป็นการส่งเสริมให้ครูทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา มีวุฒิทางการศึกษาอย่างต่ำในระดับปริญญาตรี และเป็นการเตรียมพัฒนาครูประจำการให้มีวุฒิทางการศึกษาสูงขึ้นในระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาในสาขาต่าง ๆ โดยมีจุดเน้นที่จะพัฒนาครูตามสาขาวิชารวมทั้งพัฒนาครูให้เป็นนักคิด นักการศึกษา และนักบริหารต่อไปในอนาคต

5. การเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการ เป็นการจัดกิจกรรมวิชาการที่หลากหลายสอดคล้องกับความสนใจและการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู เช่น การสัมมนาทางวิชาการ กิจกรรมของสมาคมวิชาชีพหรือวิชาการ การเผยแพร่และเสนอผลงานวิชาการ การส่งเสริมวินัยและพัฒนาคุณธรรม

6. การแลกเปลี่ยนครูอาจารย์ระหว่างสถาบันฝึกอบรมกับสถานศึกษา เป็นการจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนครูอาจารย์ระหว่างสถาบันฝึกหัดครูกับสถานศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูสอนและปฏิบัติงานในสถานศึกษาระดับและประเภทต่าง ๆ และให้ครูอาจารย์ในสถานศึกษาโดยเฉพาะครูผู้เชี่ยวชาญการสอนและปฏิบัติการงานอย่างเหมาะสมยาวนานพอที่จะได้ความรู้และประสบการณ์ อย่างไรก็ตามจากข้อเสนอด้านนโยบายและมาตรการในการผลิตและพัฒนาครูไทยในศตวรรษที่ 21 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงการพัฒนาครู ไว้ว่า ครูจะต้องพัฒนาความรู้และทักษะให้ก้าวทันวิทยาการใหม่ ๆ ครูต้องใฝ่รู้ และต้องเป็นผู้นำด้านวิชาการและการเป็นแบบอย่างที่ดีในสถานศึกษาและชุมชน การพัฒนาครูจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะส่งเสริมให้ครูก้าวหน้าในวิชาชีพสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างมีคุณธรรม ผู้สำเร็จการศึกษาจึงจะมีคุณภาพ สังคมไทยจึงจะเข้มแข็งพอที่จะเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ ดังนั้นเป้าหมายการพัฒนาครูจึงต้องเพิ่มพูนขีดความสามารถในการเป็นครูที่มีคุณภาพภายใต้บริบทต่าง ๆ ของสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป วิธีการพัฒนาครูมีหลายวิธี เช่น

1. การพัฒนาตนเองในระหว่างเป็นครูประจำการ
2. การฝึกฝนกับครูพี่เลี้ยงหรือผู้เชี่ยวชาญในระหว่างเป็นครู

3. การเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ
4. การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

การบริหารงานโรงเรียน

ความหมายของโรงเรียน

สมเด็จพระสังฆราช (2555 : 5) ได้ให้ความหมายของโรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนโดยเฉพาะ ซึ่งหากจะหมายความว่าโรงเรียนเป็นเพียงสถานศึกษา คงเป็นความหมายเชิงกายภาพ อันเนื่องมาจากปัจจุบันโรงเรียนไม่ใช่แค่เพียงอาคารสถานที่ โรงเรียนคือสถาบัน คือระบบที่ประสิทธิภาพประสิทธิผล ความสามารถให้กับประชาชน ดังนั้นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของโรงเรียนควรจะต้องประกอบด้วย “คน” ไม่ใช่แค่เพียงอาคารสถานที่

1. ด้านวิชาการ

สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้รับกระจายอำนาจจาก ปลัดกระทรวงศึกษาธิการและเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิชาการที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องต่อไปนี้

1. การวางแผนงานด้านวิชาการ
2. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
3. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
4. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนว
11. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
12. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
13. การประสานความร่วมมือในการในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ด้านงบประมาณ

การบริหารด้านงบประมาณมีหลักการและแนวคิด ดังนี้

1. ยึดหลักการความเสมอภาคทางโอกาสการศึกษาของผู้เรียนในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรัฐจัดสรรเงินอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลสำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้แก่สถานศึกษาของรัฐและเอกชนอย่างเท่าเทียมกัน และจัดสรรเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียน ที่มีลักษณะพิเศษตามความจำเป็น

2. มุ่งเน้นการเสริมสร้างประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของกระบวนการจัดการงบประมาณ โดยให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความอิสระควบคู่กับความโปร่งใส และความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้จากผลสำเร็จของงานและทรัพยากรที่ใช้

3. ยึดหลักการกระจายอำนาจของการบริหารจัดการงบประมาณ โดยจัดสรรงบประมาณให้เป็นวงเงินรวมแก่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

4. มุ่งพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณ ตามมาตรฐานการจัดการด้านการเงินทั้ง 7 ด้าน คือ

- 4.1 การวางแผนงบประมาณ
- 4.2 การคำนวณต้นทุนผลผลิต
- 4.3 การจัดระบบการจัดหาพัสดุ
- 4.4 การบริหารทางการเงินการควบคุมงบประมาณ
- 4.5 การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน
- 4.6 การบริการสินทรัพย์
- 4.7 การตรวจสอบภายใน

5. มุ่งส่งเสริมการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สินจากทุกส่วนของสังคมมาใช้เพื่อการจัดและพัฒนาศึกษา

ขอบข่ายภารกิจงาน

1. การจัดทำแผนงบประมาณ
2. การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ
3. การอนุมัติค่าใช้จ่ายงบประมาณ
4. การโอนและการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
5. การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
6. การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
7. การตรวจสอบติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน
8. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
9. งานกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลมีหลักการและแนวคิด ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษา มีความเป็นผู้นำในทุกระดับชั้นของการทำงานมีการสร้างศักยภาพ และพัฒนาความเป็นผู้นำให้บุคคลอื่น

2. มุ่งเสริมสร้างและปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดในระบบการทำงาน สามารถสร้างความสำเร็จช่วยเหลือทีมงานให้บรรลุเป้าหมาย การจัดการทรัพยากรบุคคลให้มีขวัญและกำลังใจเพื่อสร้างองค์กรอย่างยั่งยืน

3. การบริหารงานบุคคล นอกจากจะใช้ความรู้ด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้วยังต้องรู้จักการวางแผน การพัฒนาตนเองกับเพื่อนร่วมงาน และการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการ สร้างวัฒนธรรมของการทำงานใหม่ในสถานศึกษาอีกด้วย

4. ยึดหลักความเป็นไปได้ การมีส่วนร่วม ระดมสรรพสิ่ง เพื่อจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรการปรับการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ระบบประกันคุณภาพภายในกับการประเมินภายนอก การนำผลการวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอน และการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มคุณภาพของผู้เรียน และเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อชุมชน

จำเนียร พลหาญ (2553 : 350) ได้กล่าวถึงแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพและการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาใน ดังนี้

1. การพัฒนาก่อนมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่ มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

1.2 ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการปฐมนิเทศแก่ผู้ได้รับการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

1.3 แจ้งภาระงานมาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ เกณฑ์การประเมินผลงาน ฯลฯ แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาก่อนมีการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน

1.4 ดำเนินการติดตาม ประเมินผล และจัดให้มีการพัฒนาตามความเหมาะสมและต่อเนื่อง

2. การพัฒนาระหว่างปฏิบัติหน้าที่ราชการ (ม.79) มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

2.1 ศึกษา วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา

2.2 กำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา

2.3 ดำเนินการพัฒนาตามหลักสูตร

2.4 ติดตาม ประเมินการพัฒนา

2.5 รายงานผลการดำเนินงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป (งานกิจการนักเรียน)

งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียน นักศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพเทียบพร้อมด้วยภูมิปัญญา ภูมิธรรม และภูมิฐาน หรือเป็นผู้มีคุณธรรม มโนธรรม และจริยธรรม ดังนั้น สถานศึกษาแต่ละแห่งจำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของงานกิจการนักเรียนไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของบุคลากรผู้รับผิดชอบให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง ในส่วนที่นักการศึกษาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการบริหารกิจกรรมนักเรียน มีดังนี้

วัลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2542 : 132) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของงานกิจการนักเรียนว่า

1. เพื่อพัฒนาให้นักเรียน มีบุคลิกที่เหมาะสม มีความสัมพันธ์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
2. เพื่อฝึกให้นักเรียน มีความรับผิดชอบ ความสามารถปกครองตนเองได้
3. เพื่อฝึกความคิด และการตัดสินใจของนักเรียน
4. เพื่อพัฒนาสติปัญญาของนักเรียน
5. เพื่อให้นักเรียนเพิ่มพูนความรู้ด้านอาชีพในอนาคต และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
6. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักทักษะทางสังคม รู้จักการเสียสละทำงานให้กับสังคม
7. เพื่อให้นักเรียนพัฒนาลักษณะนิสัยความกตัญญู และความคิดที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2551 : 22) ได้กล่าวถึงงานกิจการนักเรียนว่า เป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับตัวนักเรียน และกิจกรรมนักเรียนทั้งมวล ยกเว้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของงานบริหารงานกิจการนักเรียนก็เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผลยิ่งขึ้น

ขอบข่ายของการบริหารงานกิจการนักเรียน

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (ม.ป.ป. : 15) ได้สรุปขอบเขตงานบริหารกิจการนักเรียนจำแนกเป็น 3 ด้าน คือ

1. งานปกครองและงานการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามอำนาจหน้าที่ของผู้บริหาร
2. งานการบริการและสวัสดิการต่าง ๆ
3. งานกิจกรรมนักเรียน

กองพัฒนาบุคคล สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 22) ได้สรุปขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน อาจจำแนกได้ 4 ประการ ดังนี้

1. งานที่โรงเรียนต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ประถมศึกษา พ.ศ. 2532 และเรื่องเกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ประถมศึกษา พ.ศ. 2532 การปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น กฎกระทรวง กฏ ก.ค. คำสั่ง สปช. สปจ. สปอ. และมติที่ประชุมคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน เป็นต้น และการปฏิบัติเกี่ยวกับตัวนักเรียน

2. งานที่โรงเรียนจัดบริการให้นักเรียน
3. งานที่โรงเรียนต้องส่งเสริมให้มีขึ้นในโรงเรียน
4. งานที่โรงเรียนต้องสร้างให้เกิดขึ้น

กองพัฒนาบุคคล สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 443) ได้สรุปขอบข่ายงานกิจการนักเรียน ดังนี้

1. กิจกรรมที่โรงเรียนต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ประถมศึกษา 2532 ระเบียบที่เกี่ยวข้องและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เช่น

- 1.1 การจัดทำเขตบริการ
- 1.2 การจัดทำสำมะโนนักเรียน
- 1.3 การเกณฑ์-การรับนักเรียนเข้าเรียน
- 1.4 การปฐมนิเทศผู้ปกครอง
- 1.5 การแก้ปัญหาให้นักเรียนขาดเรียน

2. กิจกรรมที่โรงเรียนจัดบริการให้นักเรียน เช่น

- 2.1 การบริการสุขภาพ
- 2.2 การจัดอาหารกลางวัน
- 2.3 การบริการแนะแนว
- 2.4 การบริการนักเรียนขาดแคลน
- 2.5 ทุนการศึกษา

3. กิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีขึ้นในโรงเรียน เช่น

- 3.1 กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย
- 3.2 กิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน
- 3.3 กิจกรรมจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ
- 3.4 กิจกรรมสหกรณ์นักเรียน
- 3.5 การจัดทัศนศึกษา
- 3.6 การจัดกีฬา
- 3.7 การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม
- 3.8 การบำเพ็ญประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน
- 3.9 การจัดกิจกรรมแม่ไม้มวยไทย

4. กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับศิษย์เก่า เช่น

- 4.1 การติดตามผลนักเรียน
- 4.2 การตั้งสมาคมศิษย์เก่า
- 4.3 การสรรหายกย่อง คนดีประจำท้องถิ่นและชุมชน

กล่าวโดยสรุป การบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรงนอกเหนือจากการสอนในชั้นเรียนตามปกติ เป็นงานที่มุ่งส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ทุกคนให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านอันจะเกิดประโยชน์แก่ตัวนักเรียนในปัจจุบันและอนาคตข้างหน้ามุ่งสู่การเป็นพลเมืองดีของสังคมต่อไป

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำหรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ให้ความหมายและแนวคิดไว้ในทัศนะที่แตกต่างกันในรายละเอียด ดังนี้

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริม พัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้แก่นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 ก : 1)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 17) ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูประจำชั้นหรือที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคนที่มีส่วนร่วมและการดูแลช่วยเหลือ คือ การส่งเสริม พัฒนา การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา ให้แก่นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง

โสพิศ ดินราช (2551 : 11) ได้สรุปความหมายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน อันได้แก่ ผู้บริหาร และครูทุกคน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

จากการศึกษาความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบ หรือกระบวนการที่มีขั้นตอนและหลักการ เพื่อที่จะช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์และมีเครื่องมือ วิธีการที่ชัดเจนในการทำงาน อีกทั้งต้องต้องมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่หลักในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. ความสำคัญของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในสภาวะการณ์สังคมปัจจุบันทำให้เราตระหนักอยู่เสมอว่าสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก มีความสับสนวุ่นวายมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร นับเป็นปัจจัยเร่งที่สำคัญที่ทำให้โลกไร้พรมแดน เกิดผลกระทบทั้ง

ทางบวกและทางลบ และนับวันจะยิ่งทวีความซับซ้อนและรุนแรงมากยิ่งขึ้น สิ่งที่ปรากฏกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้จึงก่อให้เกิดปัญหามานับประการ โดยเฉพาะต่อเด็กและเยาวชนในวัยเรียน เช่น ปัญหาด้านความเครียดปรับตัวไม่ทัน ปัญหาหาเสพติด ปัญหาการล่องละเมียดทางเพศ ปัญหาการหนีเรียน ปัญหาการออกกลางคัน ปัญหาการไม่ประสบผลสำเร็จทางด้านการเรียน ปัญหาความรุนแรงทะเลาะวิวาทการทารุณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ หรือแม้แต่การฆ่าตัวตาย เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : คำนำ)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี มีผลกระทบโดยตรงต่อนักเรียนทั้งทางดีและไม่ดี ส่วนดีคือทำให้ได้รับความรู้ใหม่ ๆ โดยตรง ส่วนที่ไม่ดี คือ การได้เห็น ได้รับรู้เกี่ยวกับค่านิยม วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตที่ไม่เหมาะสมด้วยการเลียนแบบ การเอาอย่างที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมอันจะนำไปสู่ปัญหาสู่สังคม นักเรียนจึงควรที่จะได้รับการดูแลและช่วยเหลือให้รู้จักแสวงหาความรู้เป็น มีวิจารณญาณ คิดและตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ เลือกแบบที่ดีในการดำเนินชีวิตให้กับตนเอง

นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (มาตรา 6) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 22) แนวทางการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนา ตามธรรมชาติตามศักยภาพ ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้มีการประสานงานกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สรุปโดยรวมจากที่กล่าวข้างต้น ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแล การเอาใจใส่อย่างทั่วถึงสามารถเรียนรู้และร่วมกิจกรรมได้อย่างมีความสุข สามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพเพื่อเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม สรรพอยู่ในสังคมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข และพลเมืองที่สังคมต้องการ

3. วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำแนกเป็น 2 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : 10)

3.1 เพื่อให้การดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบ มีคุณภาพ

3.2 เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชน มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ พร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินได้

สรุป การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพต้องเป็นไปตามขั้นตอน อย่างมีระบบและอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4. ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546 : 67)

4.1 ผู้บริหารโรงเรียน ตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสม

4.2 ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้อง มีความตระหนักในความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน

4.3 คณะกรรมการดำเนินงานทุกฝ่ายประสานงานกันอย่างใกล้ชิด มีการประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

4.4 การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องแก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้อง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ขึ้นอยู่กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน อีกทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 6) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

องค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ประการ ผู้มีหน้าที่หลักในการดำเนินงานคือ ครูที่ปรึกษา โดยการประสานความร่วมมือกับครู บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นความสำเร็จขึ้นอยู่กับความร่วมมือ ร่วมคิดร่วมทำของทุกคน โดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์ ส่งเสริมทั้งด้านความรู้ เทคนิควิธีการเพื่อให้ครู และบุคลากรมีความรู้ความสามารถ และเกิดความมั่นใจ มีขวัญและกำลังใจเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานการประกันคุณภาพ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมให้การยอมรับ และมีความเชื่อมั่นในโรงเรียน สามารถจัดการศึกษาให้ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 องค์ประกอบ ครูที่ปรึกษาจะต้องดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง จึงจะสามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หาก

การดำเนินการในองค์ประกอบใดประกอบหนึ่งไม่ได้รับการเอาใจใส่ หรือมองข้ามความสำคัญไป การดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะเป็นไปโดยไม่ทั่วถึง และการแก้ปัญหา นักเรียนอาจไม่ตรงตามสาเหตุ การแก้ปัญหา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ

กรมสุขภาพจิต (2544 : 19-24) ได้กล่าวถึง กระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังต่อไปนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง นักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา การส่งเสริมนักเรียน และการส่งต่อ

กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นความรับผิดชอบของครู ที่ปรึกษาโดยตรงตลอดกระบวนการ โดยมีการประสานงานหรือรับการช่วยเหลือสนับสนุนจาก ผู้บริหารและคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง แต่ละองค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว มีความสำคัญ มีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันไป แต่มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกัน ซึ่งเอื้อให้การ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 18) ระบุถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ไว้ว่า ด้วยความหลากหลายของนักเรียนและนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ แตกต่างกันผ่านการหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมในหลายลักษณะ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ครูอาจารย์มีความเข้าใจ นักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ใน การพัฒนา ป้องกัน ส่งเสริม และแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้องซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายตามหลักวิชาการมิใช่ตามความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือ เกิดได้น้อยที่สุด

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 ด้านความสามารถ แยกเป็น

ด้านการเรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละรายวิชา ผลการเรียน เฉลี่ยในแต่ละภาคเรียน พฤติกรรมในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน
ด้านความสามารถอื่น ๆ เช่น หน้าที่พิเศษ ความสามารถพิเศษ การร่วม กิจกรรมของโรงเรียน การร่วมกิจกรรมนอกโรงเรียน

1.1.2 ด้านสุขภาพ แยกเป็น

ด้านร่างกาย เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก โรคประจำตัว ความบกพร่องทาง ร่างกาย

ด้านจิตใจ - พฤติกรรม เช่น อารมณ์ ความประพฤติ บุคลิกภาพ การมี พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง/สมาธิสั้น

1.1.3 ด้านครอบครัว แยกเป็น

ด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายที่ได้รับในการมาโรงเรียน

ด้านการคุ้มครองนักเรียน เช่น จำนวนพี่น้อง/บุคคลในครอบครัว สถานภาพของบิดามารดา บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม การเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การติดสุรา การพนัน เป็นต้น

1.1.4 ด้านอื่น ๆ

ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2 วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ที่สำคัญ คือ

1.2.1 ระเบียบสะสม เป็นเครื่องมือในรูปแบบเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูล และครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาพิจารณาทำความเข้าใจกับนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอ หรือมีข้อสงสัยบางประการ ก็ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การสอบถามนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากเพื่อนครู หรือเพื่อน ๆ ของนักเรียน เป็นต้น รวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่าง ๆ หากครูที่ปรึกษาดำเนินการได้

รูปแบบและรายละเอียดในระเบียบสะสมของแต่ละโรงเรียนอาจมีความแตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียน แต่อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูลทั้งด้านการเรียน ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัวของนักเรียน

ระเบียบสะสมเป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนจึงต้องเป็นความลับและต้องจัดเก็บอย่างดี เพื่อมิให้คนอื่นที่ไม่มีความเกี่ยวข้องมาค้นข้อมูลได้

1.2.2 แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก ไม่ได้เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบ แต่เป็นเครื่องมือสำหรับคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรม การปรับตัว ที่มีผลเกี่ยวเนื่องกับสภาพจิตใจ ซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีแนวทางในการพิจารณานักเรียนด้านสุขภาพจิตมากขึ้น

แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก เป็นเครื่องมือที่กรมสุขภาพจิตเป็นผู้จัดทำขึ้น โดยพัฒนาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ.) ประเทศเยอรมัน ซึ่งใช้กันแพร่หลายในทวีปยุโรปเพราะมีความเที่ยงและความตรง จำนวนข้อไม่มากนัก คณะผู้จัดทำของกรมสุขภาพจิต โดยแพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล เป็นหัวหน้าคณะ ได้ทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความเที่ยงและความตรงของแบบประเมิน และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของเด็กไทย

แบบประเมินพฤติกรรมเด็กมี 3 ชุด คือ

1. ครูเป็นผู้ประเมิน
2. พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ประเมิน
3. เด็กเป็นผู้ประเมินตนเอง

1.2.3 วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การสังเกต แบบสังเกตพฤติกรรม สังคมมิติ การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพ แบบสำรวจตนเอง แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient : E.Q.)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการรวบรวม และรับทราบข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ได้แก่ ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว และด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียนได้อย่าง ถูกทาง

2. การคัดกรองนักเรียน

เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน มีประโยชน์ อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความ ต้องการจำเป็น ด้วยความรวดเร็วและถูกต้อง ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อาจจัดกลุ่ม นักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2,3 หรือ 4 กลุ่มก็ได้ ตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองที่ โรงเรียนกำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

กรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม อาจแบ่งได้ ดังนี้ กลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยง/มี ปัญหา

กรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม อาจแบ่งได้ ดังนี้ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และมี ปัญหา

กรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม อาจแบ่งได้ ดังนี้ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง มีปัญหา และกลุ่มพิเศษ

กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัด กรองของโรงเรียน อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริม พัฒนา

กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรอง ของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี

กลุ่มมีปัญหา คือ กลุ่มนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหามาตามเกณฑ์การ คัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน

กลุ่มพิเศษ คือ กลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีความเป็นอัจฉริยะ แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านอย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อ เทียบกับผู้มีอายุ

ในระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถพิเศษนั้นอย่างเต็มศักยภาพ

การคัดกรองนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหานักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการแก้ปัญหาเพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้วความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะมีผลน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยด่วน

ผลการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยั้งยั้งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ (Sensitive) แม้นักเรียนจะรู้ตัวดีว่า ขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไร หรือประสบปัญหาใดก็ตาม และเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้น ครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนไว้เป็นความลับ นอกจากนี้หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน ก็ควรระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองรับรู้ว่าเป็นบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มผิดปกติ แตกต่างจากเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ ซึ่งอาจจะมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลัง

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน ให้อยู่ในดุลพินิจของครูที่ปรึกษา และยึดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้น โรงเรียนควรมีการประชุมครูเพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานกำหนดว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน ดังนี้

กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา

กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี

กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน

กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีความเป็นอัจฉริยะ แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านอย่างเป็นที่ประจักษ์ เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมอย่างเต็มศักยภาพ

3. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ใหญ่ยิ่งและมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป (กรมสุขภาพจิต. 2544 : 32)

3.1 วิธีการและเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมีอย่างน้อย 2 ประการ คือ

3.1.1 การให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียน เป็นการช่วยเหลือ ผ่อนคลายปัญหาให้น้อยลง ทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้องโดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์

ปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีความรู้และทักษะพื้นฐาน ดังนี้

1. จิตวิทยาวัยรุ่น
2. ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั้งด้านร่างกายและด้านจิตใจ
3. กระบวนการทักษะการปรึกษาเบื้องต้นที่สำคัญ ๆ คือ การสร้าง

สัมพันธภาพ การใช้คำถาม การรับฟังทั้งเนื้อหาและความรู้สึก

4. แนวทางการแก้ปัญหานักเรียนในแต่ละลักษณะปัญหา เช่น ด้านสุขภาพด้านการเรียน ด้านครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การพนัน การหนีเรียน เป็นต้น

3.1.2 การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ปัญหานอกจากการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแล้วกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคน และผู้ปกครอง

3.2 ข้อพึงตระหนักในการที่จะดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหานักเรียน (กรมสุขภาพจิต. 2544 : 34)

3.2.1 การรักษาความลับ

1) เรื่องราวของข้อมูลนักเรียนที่ต้องการช่วยเหลือแก้ไข ไม่ควรนำไปเปิดเผยยกเว้นเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียน กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

2) บันทึกข้อมูลในการช่วยเหลือนักเรียน ควรเก็บไว้ในที่ที่เหมาะสม และมีความสะดวกเมื่อต้องการเรียกใช้

3) การรายงานการช่วยเหลือนักเรียน ควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้

3.2.2 การแก้ไขปัญหา

1) การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน ต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ

2) ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกัน และวิธีการช่วยเหลือที่ประสบผลสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่งก็อาจไม่เหมาะสมกับนักเรียนอีกคนหนึ่ง เนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้น การช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะ การให้คำแนะนำปรึกษา จึงไม่มีวิธีการที่ตายตัว เป็นเพียงแค่แนวทาง กระบวนการ หรือทักษะ การช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ ผักผ่อน เพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหา กับนักเรียนแต่ละคน

สรุปได้ว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ ความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือที่หลากหลาย เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน

4. การส่งเสริมนักเรียน

การส่งเสริมพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มคัดกรอง ไม่ว่าจะเป็นักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา กลุ่มความสามารถพิเศษ ให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียน หรือชุมชนคาดหวังต่อไป (กรมสุขภาพจิต. 2544 : 29)

การส่งเสริมพัฒนานักเรียน มีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ ดังนี้

4.1 การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)

การจัดกิจกรรมโฮมรูม เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่จัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศเสมือนบ้าน ที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดังสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และมีการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่น การรู้จักสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัวและการวางแผนชีวิต กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกันเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และได้ศึกษาพฤติกรรมของนักเรียน แนวทางในการจัดกิจกรรมโฮมรูม มีดังนี้

4.1.1 กำหนดกิจกรรมโฮมรูม โดยยึดตามความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้

1) สำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม
2) พิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น มีความทันสมัย

3) การจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้ง ควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐานทั้งก่อนและหลังดำเนินการ ซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของบันทึกการจัดกิจกรรม หรืออื่น ๆ รวมทั้งมีการบันทึกโฮมรูมทุกครั้ง ซึ่งการบันทึกอาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมหรือในแบบฟอร์มบันทึกที่แบ่งออกมาต่างหากก็ได้ และประเมินผลการจัดกิจกรรมแล้วจัดทำรายงาน

4.1.2 โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือมีคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งโดยมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษาที่ดำเนินการตามนั้นแต่ให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัย

4.1.3 วิธีการผสมผสานโดยยึดตามความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

4.1.4 วิธีการอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมโฮมรูม จะช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถพัฒนาและสนับสนุน ส่งเสริมความสามารถ และป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย

4.2 การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)

การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน เป็นการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครองด้วยกัน

การประชุมผู้ปกครองดังกล่าวจะทำให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความสามารถยิ่งขึ้นหรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยเหลือให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนและชุมชนคาดหวังต่อไป

5. การส่งต่อ

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูที่ปรึกษาอาจมีกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้นก็ควรมีการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นที่มาของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข ซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือการคัดกรองนักเรียนก็ได้ขึ้นอยู่กับกรณีปัญหาของนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546)

5.1 รูปแบบของการส่งต่อ

การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ ดังนี้

5.1.1 การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง

5.1.2 การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองจะเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หากเกิดกรณีปัญหาที่มีความยากเกินศักยภาพของโรงเรียน

สำหรับการส่งต่อภายใน หากส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือครูฝ่ายปกครอง เป็นการแก้ไขปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมซับซ้อนรุนแรง ครูที่รับต่อต้องมีการช่วยเหลืออย่างมีระบบและประสานการทำงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลือ อีกทั้งส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเช่นกัน

5.2 แนวทางการพิจารณาการส่งต่อโดยครูที่ปรึกษา

5.2.1 การส่งนักเรียนไปพบครูอื่น ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนั้นมีแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษา ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต. 2544 : 38)

- 1) นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้นหรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ
- 2) นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีทำกิจกรรมใด ๆ เป็นต้น
- 3) ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวกับความรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่ต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด และได้รับการบำบัดทางจิตวิทยา ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเพื่อดำเนินการช่วยเหลือต่อไป

5.2.2 วิธีดำเนินการส่งต่อ

- 1) ครูที่ปรึกษา ประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อ เพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อน
- 2) สรุบบัญชีข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดจากการช่วยเหลือนั้น ให้ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานของความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 3) ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นของการส่งต่อโดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ รมัดระวังมิให้นักเรียนมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือ ตามกรณีที่ครูที่ปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม
- 4) ครูที่ปรึกษา นัด วัน เวลา สถานที่ ที่นักเรียนกับครูที่รับการช่วยเหลือนักเรียนและส่งต่อให้เรียบร้อย
- 5) ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

5.2.3 กระทรวงศึกษาธิการ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมสิทธิเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา พ.ศ.2543 ลงวันที่ 18 เมษายน 2543 ได้กำหนดไว้โดยสรุป ดังนี้

- 1) การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่อยู่ในสถานศึกษาต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการไม่กระทำใด ๆ โดยใช้ความรุนแรงหรือขัดต่อกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดี

ไม่กระทำการละเมิดทางร่างกาย ทางเพศ ไม่พุดดูหมิ่นเหยียดหยาม หลอกลวง หรือกระทำการทารุณ ปับคั้นทางจิตใจเด็กและเยาวชน

2) การลงโทษเด็กและเยาวชนต้องไม่กระทำการโดยการทรมานหรือทารุณโหดร้าย ประจาน ไร้คุณธรรม หรือวิธีการที่ไม่เหมาะสม

3) ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ และปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนด้วยความเป็นธรรมเสมอโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ สถานบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ไม่จำกัดสิทธิในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน กิจกรรมทางศาสนา การแสดงออกทางวิชาการ

4) การย้ายเด็กและเยาวชนออกจากสถานศึกษา จะกระทำมิได้เว้นแต่การพิจารณาร่วมกันระหว่างเด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา

5) การบำบัดและฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดและปัญหาทางกฎหมายเป็นหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการป้องกันบำบัด

6) ให้บุคลากรทางการศึกษาถือเป็นเจ้าหน้าที่ที่จะต้องจัดการศึกษาอบรมแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาให้เกิดความรู้คู่ไปกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมจนเป็นวิถีชีวิตอย่างสมดุลและยั่งยืน

7) ให้สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ มีความเข้าใจในเรื่องสิทธิเด็กและเยาวชน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ด้านการส่งต่อ หมายถึง การดำเนินการเพื่อจะช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มที่มีปัญหาด้วยครูที่ปรึกษา โดยการส่งนักเรียนไปพบผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรณีปัญหาของนักเรียนนั้นยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นจากเดิม

จิตวิทยาที่เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ครูที่ปรึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาทางการศึกษาและทางด้านแนะแนวในส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล

ประยูทธ ไทยธานี (2550 : 5-8) กล่าวว่า ธรรมชาติของมนุษย์ในส่วนใหญ่มีลักษณะเหมือนกัน แต่ในส่วนบุคคลเราจะมีความต่างกัน โดยมีสาเหตุหรือปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล 2 ประการคือ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ความแตกต่างระหว่างบุคคลนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเป็นประโยชน์ในการนำไปเป็นพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป และสามารถพิจารณาได้ 4 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ความแตกต่างด้านร่างกาย เช่นความสูง ความเตี้ย เพศ สีผม สีผิว สีตา ความพิการและลักษณะของกระดูก เป็นต้น ความแตกต่างทางด้านร่างกาย สามารถมองเห็นได้ชัดเจนกว่าความแตกต่างในด้านอื่น ๆ เพราะความแตกต่างทางด้านร่างกายนี้สามารถวัดได้โดยใช้เครื่องมือหลายชนิด เช่น เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องวัดความสูง เครื่องวัดอัตราการเต้นของหัวใจ เครื่องวัดความดันโลหิต เครื่องมือทดสอบกลุ่มเลือด และการสังเกต เป็นต้น ความแตกต่างด้านร่างกายได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรมมากกว่าอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม แต่สิ่งแวดล้อมจะมาช่วยเสริมหรือขัดขวางลักษณะทางพันธุกรรมได้ เช่น บุคคลที่ได้รับพันธุกรรมที่มีรูปร่างสูงใหญ่ ได้รับอาหารที่มีคุณค่าประโยชน์ และออกกำลังกายและพักผ่อนอย่างเพียงพอ จะทำให้บุคคลนั้นมีรูปร่างสมบูรณ์และเจริญเติบโตเต็มที่ ในทางตรงกันข้าม แม้จะมีพันธุกรรมที่มีรูปร่างสูงใหญ่ แต่ไม่ได้รับอาหารที่มีคุณค่า ขาดการพักผ่อนและสภาพแวดล้อมไม่ดีเต็มไปด้วยโรคติดต่อ บุคคลนั้นย่อมมีการเจริญเติบโตช้าและไม่สมบูรณ์แข็งแรง

2. ความแตกต่างด้านอารมณ์ บุคคลมีการแสดงออกซึ่งอารมณ์ที่มีความแตกต่างกันตั้งแต่แรกเกิด จะสังเกตได้ว่าทารกบางคนอารมณ์ดีตั้งแต่แรกเกิด บางคนเอาแต่ร้องไห้ บางคนเลี้ยงง่ายกินแล้วก็นอนโดยไม่รบกวนเลย เมื่อโตขึ้นบุคคลแต่ละคนเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ย่อมแสดงออกทางอารมณ์ที่ต่างกันไป เช่น เด็ก 2 คน เผชิญกับสุนัขดุที่กำลังเห่ากรรโชก เด็กคนหนึ่งแสดงอารมณ์ตกใจกลัว ร้องไห้ ร้องเรียกให้คนช่วย และวิ่งหนีด้วยความหวาดกลัว ในขณะที่เด็กอีกคนหนึ่งไม่แสดงอาการตกใจกลัว ยืนจังก้ำพาร่วมกับบ๊วดาดสุนัขพร้อมคว่ำไม้มาตีสุนัข เป็นต้น

อารมณ์เกิดจากการเรียนรู้ด้วยการสังเกตและการลอกเลียนแบบ เด็กมักจะเลียนแบบการแสดงอารมณ์จากตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อตน เช่น ตัวแบบจากบุคคลที่ตนเคารพ ตัวแบบจากรายการโทรทัศน์ หรือตัวแบบจากสื่อมวลชนอื่น ๆ เป็นต้น

3. ความแตกต่างด้านสังคม แม้บุคคลที่เกิดมาจากครอบครัวเดียวกันก็ยังมีเจตคติ ค่านิยม และการปรับตัวที่ต่างกันไป ดังนั้นบุคคลที่มาจากต่างครอบครัวก็ย่อมมีความแตกต่างกันมากขึ้น เนื่องจากบุคคลแต่ละคนมีการรับรู้ การเรียนรู้ การซึมซับ และการลอกเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่ต่างกันไป ผลจากการเรียนรู้และการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นทำให้บุคคลมีความคิด การตัดสินใจ วิพากษ์วิจารณ์ และมีเจตคติต่อบุคคลและสถานการณ์แตกต่างกัน

ความแตกต่างด้านสังคมนี้นี้เป็นความแตกต่างในเรื่องการเรียนรู้มารยาทสังคม และการปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม จะสังเกตได้ว่าบุคคลที่ถูกเลี้ยงดูจากครอบครัวที่มีพื้นฐานเศรษฐกิจและระดับการศึกษาที่ต่างกันไป ย่อมจะมีกิริยามารยาททางสังคมของบุคคลแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ความสามารถในการสนทนา บางคนพูดจาไพเราะน่าฟัง รู้จักเคารพต่อผู้ใหญ่ รู้จักการใช้ภาษาที่ให้เกียรติคู่สนทนา ในขณะที่บางคนมีนิสัยที่ไม่สามารถสร้างความผูกพันกับผู้อื่น ไม่รู้จักกาลเทศะในการสนทนา

3.2 ความเสียสละ บางคนรู้จักการเสียสละด้วยการให้สิ่งของเพื่อแสดงน้ำใจต่อกันและรับสิ่งของเป็นการแสดงน้ำใจของผู้อื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล บางคนไม่อาจปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ เนื่องจากเป็นคนไม่รู้จักเสียสละ มักจะเอาเปรียบคนอื่นเมื่อมีโอกาส ดังนั้นการรู้จักการเสียสละโดยการให้และรับให้เหมาะสมกับเวลาและบุคคลย่อมนำไปสู่ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในสังคม

3.3 ความสามารถในการลดความขัดแย้ง ความขัดแย้งของบุคคลส่วนใหญ่เกิดจากความแตกต่างทางความคิด บางคนชอบแย้งเมื่อผู้อื่นออกความคิดเห็น บางคนชอบคล้อยตาม บางคนไม่ชอบออกความคิดเห็นเพราะไม่เชื่อมั่นในตนเอง ความแตกต่างทางความคิดในแต่ละบุคคลย่อมเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เราจึงควรฝึกตนเองให้รู้จักการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นบ้าง แม้ว่าความคิดเห็นนั้นตนเองจะไม่เห็นด้วย ถ้าต้องการแสดงความคิดเห็นควรแสดงด้วยกิริยามารยาทที่สุภาพ สุขุม และนุ่มนวล

4. ความแตกต่างด้านสติปัญญาและความถนัด บุคคลแต่ละคนมีความคิด ความจำ ความสามารถในการสื่อสาร การจำแนกแยกแยะ การช่างสังเกต การสรุป ไหวพริบ ความถนัด การรับรู้ และการเรียนรู้แตกต่างกัน

สติปัญญาเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการที่จะคิด กระทำ หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถทางสติปัญญาและความถนัดมีสาเหตุมาจากอิทธิพลของพันธุกรรมมากกว่าอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม แต่สิ่งแวดล้อมจะช่วยส่งเสริมให้ลักษณะพันธุกรรมทางสติปัญญาและความถนัดเจริญก้าวหน้าได้มาก เช่น บุคคลที่มีระดับสติปัญญาสูงและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากที่บ้านและโรงเรียน บุคคลนั้นย่อมมีสติปัญญาสูงกว่าบุคคลที่ระดับอายุเดียวกัน ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่มีระดับสติปัญญาต่ำและยังขาดการสนับสนุนที่ดีจากที่บ้านและโรงเรียน บุคคลนั้นยากที่จะมีโอกาสพัฒนาสติปัญญาในทางที่ดี

2. พัฒนาการทางบุคลิกภาพ และพัฒนาการของผู้เรียน

สุรางค์ โค้วตระกูล (2541 : 3) ได้อธิบายเกี่ยวกับบุคลิกภาพของมนุษย์ทั่วไปจะมีลักษณะร่วมที่เหมือนกันในฐานะมนุษย์ และมีลักษณะส่วนหนึ่งที่คล้ายกันทุกคนในสังคมและวัฒนธรรมที่ตนเป็นสมาชิก แต่ขณะเดียวกันจะมีคุณสมบัติที่พิเศษเป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร นอกจากนี้ สุรางค์ โค้วตระกูล (2541 : 40-42) ได้กล่าวถึงทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Erikson) ไว้ว่า ทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial Theory) ได้แบ่งพัฒนาการบุคลิกภาพออกเป็น 8 ชั้น

ชั้นที่ 1 ความไว้วางใจ ความไม่ไว้วางใจ (Trust vs. Mistrust) เป็นชั้นในวัยทารก เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาวัยต่อไป

ชั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเองอย่างอิสระความสงสัยไม่แน่ใจตัวเอง (Autonomous vs. Shame and Doubt) อายุ 2-3 ปี มีความอยากรู้อยากเห็นเพื่อต้องการสำรวจว่าคืออะไร

ขั้นที่ 3 การเป็นผู้คิดริเริ่ม การรู้สึกผิด (Initiative vs. Guilt) อายุประมาณ 3-5 ปีเด็กมีความคิดริเริ่มอยากทำอะไรด้วยตัวเอง จากจินตนาการของตนเอง อยากจะทำอะไรด้วยตนเอง จากจินตนาการของตนเอง อยากจะทำอะไรไม่ฟังผู้ใหญ่

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ ความรู้สึกด้อย (Industry Inferiority) อายุประมาณ 6-12 ปี เป็นวัยที่มีความต้องการจะทำอะไรอยู่เสมอไม่เคยว่างแม้ว่าเด็กจะเจริญเติบโตอยู่ในวัฒนธรรมที่ไม่มีการศึกษา เด็กวัยนี้จะฝึกหัดอาชีพ สำหรับสังคมที่มีการศึกษาในโรงเรียนเด็กจะอยู่ในโรงเรียน หัดอ่าน หัดเขียน หัดคิดเลข เด็กวัยนี้จะภูมิใจทำอะไรได้ขยัน และจะใช้ความพยายามอย่างมาก ผู้ใหญ่ต้องพยายามช่วยให้เด็กได้รับสัมฤทธิ์ผล ให้เขารู้ว่าเขามีความสามารถ เพื่อให้เขามีความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง จะต้องมีการส่งเสริมให้เขาคิดว่าคนเราเก่ง มีความสามารถทำอะไรก็ได้ เพื่อจะไม่ให้เกิดปมด้อยอย่างเดียว แต่เด็กก็อาจจะติเตียนกันเอง เปรียบเทียบความสามารถกันเสมอ ครูและบิดา มารดา มีส่วนช่วยให้เด็ก โชคไม่ดี ที่ทำงานช้ากว่าคนอื่น หรือเรียนไม่เก่ง ได้แสดงความสามารถด้านอื่นที่เขาได้อยู่ เช่น ทำงานช้าแต่ฝีมือดี ละเอียด หรือเล่นกีฬาเก่งทำกิจกรรมเก่ง การช่วยเหลือแบบนี้จะช่วยให้เด็กไม่มีปมด้อย และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

ขั้นที่ 5 อัฒภาพ หรือ การรู้จักตนเองเป็นเอกลักษณ์ การไม่รู้จักตนเอง หรือ สับสนในบทบาททางสังคม (Ego Identity vs. Role Confusion) อิริคสัน กล่าวว่า เด็กวัยนี้ อายุ 12-18 ปี รู้สึกว่าตนเองเติบโตเหมือนผู้ใหญ่ทุกอย่าง มีการเปลี่ยนแปลงทางเพศ ทั้งหญิงและชาย วัยรุ่นจะเริ่มคิดเหมือนผู้ใหญ่ มักตั้งคำถามตนเองว่าฉันคือใคร เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะประกอบอาชีพอะไร บางครั้งสับสน บางครั้งอยากเป็นเด็กอยากตัดสินใจทำอะไรเองและรู้ว่าตนเองพร้อมที่ก้าวไปสู่อนาคตของผู้ใหญ่ บางกรณีเด็กต้องการมีคนรัก เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก นอกจากนี้ยังเลียนแบบผู้อื่น ตามอย่างผู้อื่น ซึ่งเป็นสาเหตุให้เข้ากลุ่มแก๊งค์ หรือพวกที่ก่ออาชญากรรม ผู้ใหญ่บางครั้งก็มีส่วนทำให้เด็กวัยนี้มีอัตมโนทัศน์ทางลบโดยการดูว่าและเรียกเด็กวัยรุ่นในทางที่ไม่ดี เช่น เรียกว่า โสเภณี เพราะสาเหตุที่ลูกสาวมีเพื่อนชายมาก จะทำให้ลูกสาวโกรธแค้นเลยทำตัวอย่างที่พ่อแม่เรียก

ขั้นที่ 6 ความใกล้ชิดผูกพัน ความอ้างว้างตัวคนเดียว (Intimacy vs. Isolation) เป็นวัยที่เริ่มรู้จักตนเองมีจุดมุ่งหมายในชีวิต พร้อมทั้งจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ ในฐานะเพื่อนสนิทที่จะเสียสละให้กันและกันได้รวมทั้งสามารถยินยอมเห็นใจซึ่งกันและกันหรือคิดแต่งงานมีบ้านเป็นของตนเอง คนที่ไม่สามารถเชื่อมอัฒภาพได้มักจะจบชีวิตแต่งงานด้วยการหย่าร้าง คนที่ไม่มีเพื่อนสนิทจะต้องอยู่คนเดียวอย่างอ้างว้าง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่น่าปรารถนา

ขั้นที่ 7 ความเป็นห่วงชนรุ่นหลัง ความคิดถึงแต่ตนเอง (Generativity vs. Stagnation) จะเป็นห่วงเยาวชนรุ่นหลัง อยากสอนความรู้ให้ หรือช่วยงานทางด้านศาสนาเพื่อปลูกฝังคนรุ่นหลังให้เป็นคนดีต่อไป คนที่มีปัญหาในวัยนี้จะรักตนเองมากกว่าคนอื่น จะไม่ยอมเสียสละเวลาทำงานเพื่อช่วยเหลือคนอื่น ชอบอยู่คนเดียว และห่วงตนเอง

ขั้นที่ 8 ความพอใจในตนเอง ความสิ้นหวัง และไม่พอใจในตนเอง (Ego Integrity vs. Despair) เป็นระยะปั่นปลายของชีวิตผู้อาวุโสบางท่านยอมรับได้ว่าได้ดำเนินชีวิตมา

ดีที่สุดแล้ว มีความพอใจในสภาพชีวิตของตนเองไม่กลัวความตาย ตรงข้ามกับคนที่มีปัญหาชีวิต ในระยะต้น ๆ และแก้ไขไม่ได้จะรู้สึกว่ตนเกิดมายังไม่ได้ทำประโยชน์อะไร ยังไม่พบกับความ สมหวัง ไม่มีความพอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ จึงไม่อยากตาย และชีวิตก็สายเกินแก้ไขได้

ประยูทธ ไทยธานี (2550 : 9) ได้กล่าวถึงพัฒนาการไว้ว่า พัฒนาการตรงกับคำ ภาษาอังกฤษว่า Development ซึ่งตำราบางเล่มก็ใช้คำว่า การเจริญเติบโต (Growth) หรือใช้ ควบคู่กันก็ได้ โดยมีความหมายว่า การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์อย่างมีระเบียบแบบ แผน อย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามลำดับขั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ก้าวหน้าด้าน คุณภาพ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสมอง

หลักของพัฒนาการ

ประยูทธ ไทยธานี (2550 : 10) ได้กล่าวถึงพัฒนาการไว้ ดังนี้

1. พัฒนาการเป็นกระบวนการต่อเนื่อง (Continuous Process) การพัฒนา ของมนุษย์นับตั้งแต่ปฏิสนธิ จนกระทั่งเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ไปสู่วัยชรา เป็นกระบวนการ ต่อเนื่องติดต่อกันไป พัฒนาการเป็นสิ่งที่ต่อเนื่องกันไปเสมอจะไม่กระโดดข้ามเป็นช่วง ๆ และจะ ไม่หยุดชะงักอยู่ในช่วงระยะใดระยะหนึ่ง เว้นแต่ร่างกายจะป่วยและเมื่อสุขภาพร่างกายดีดังเดิม แล้วยังจะพัฒนาต่อไปเรื่อย ๆ
2. ลำดับขั้นของการพัฒนาจะเป็นไปอย่างมีแบบแผน เด็กทุกคนจะมีลำดับขั้น ของการพัฒนาเหมือนกัน แต่อัตราการพัฒนาจะแตกต่างกัน เช่น เด็กจะต้องนั่งได้ก่อนที่จะเดินได้ เป็นแบบแผนเหมือน ๆ กันทุกคน แต่อายุที่จะเรียนรู้การนั่ง การเดิน จะแตกต่างกันระหว่างเด็กคน หนึ่งกับเด็กอีกคนหนึ่ง
3. พัฒนาการจะดำเนินไปในทิศทางจากศีรษะลงไปสู่ปลายเท้า (Cephalocaudal) พัฒนาการจะแผ่ขยายจากส่วนศีรษะลงสู่เท้า ซึ่งหมายความว่า การพัฒนาทั้งในด้านโครงสร้างและ หน้าที่เกิดขึ้นครั้งแรกตรงส่วนศีรษะก่อน แล้วจึงสู่ลำตัวและส่วนขาในที่สุด การพัฒนาการเคลื่อนไหว ก็เป็นไปในทำนองนี้ เมื่อปล่อยให้เด็กนอนคว่ำ เด็กจะสามารถยกศีรษะและยกลำคอขึ้นได้ก่อนที่จะ สามารถยกส่วนอกได้
4. พัฒนาการจะมีแนวทางจากใกล้ไปไกล (Proximodistal) ตามหลักนี้การ พัฒนาจะเริ่มจากส่วนใกล้สู่ส่วนไกล โดยเริ่มจากแกนกลางของร่างกายออกสู่นอกตรงไปยังส่วน ปลายสุด ได้แก่ มือและเท้าในวัยก่อนคลอด ส่วนศีรษะและลำตัวพัฒนาก่อนที่ปรากฏตุ่มตาของ แขนขาขึ้น จากนั้นตุ่มตาแขนจะค่อย ๆ ยาวขึ้น และพัฒนาไปเป็นมือและนิ้ว เช่นเดียวกับการ พัฒนาการเคลื่อนไหว เด็กจะสามารถใช้ส่วนแขนได้ก่อนที่จะใช้มือ และจะใช้มือหยิบจับของได้ทั้ง มือก่อนที่จะสามารถควบคุมการใช้นิ้วมือได้
5. พัฒนาการจะสัมพันธ์และขึ้นอยู่กับ การเจริญเติบโตของสมอง ตัวอย่างของ หลักพัฒนาการข้อนี้ เช่น เราจะไม่สามารถจับให้เด็กนั่งลงได้ ถ้าสมองยังไม่เจริญถึงพอที่จะ ควบคุมกล้ามเนื้อของลำตัวได้
6. การตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ร่างกายจะค่อยพัฒนาไปเป็นการตอบสนองที่ แสดงออกที่มีความหมายเฉพาะแห่ง ตัวอย่างของหลักพัฒนาการข้อนี้ เช่น ทารกที่มีผู้อุ้มอยู่เวลา

ดีใจเมื่อเห็นแม่จะโยกตัวเตะเท้าทั้งสอง แล้วเตรียมไม่ไปหาแม่ พฤติกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นการตอบสนองทั้งตัว ถ้าเป็นเด็กโต เมื่อเห็นแม่จะแสดงออกเพียงยิ้มหรือเดินไปหาเป็นการตอบสนองเฉพาะแห่ง

7. พัฒนาการแต่ละด้าน จะมีอัตราความเจริญเฉพาะเป็นส่วน ๆ ไป ตัวอย่างของหลักพัฒนาการข้อนี้ เช่น กะโหลกศีรษะเติบโตเต็มที่เต็มรูปเมื่ออายุ 8 ปี แต่สมองและสติปัญญาจะเจริญเติบโตเต็มที่ภายหลัง ส่วนแขนขาจะเจริญเต็มที่เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น

ปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการ

ประยูทธ ไทยธานี (2550 : 26) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการ ดังนี้

1. พันธุกรรม (Heredity) คือลักษณะต่าง ๆ ทั้งทางกายและทางพฤติกรรมที่ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน การถ่ายทอดนี้ผ่านทางเซลล์สืบพันธุ์ของแม่คือ ไข่ (Ovum) ลักษณะต่าง ๆ จากพ่อและแม่จะถ่ายทอดไปสู่ลูกโดยทางเซลล์สืบพันธุ์นี้ ซึ่งเรียกว่า โครโมโซม (Chromosome) สำหรับมนุษย์จะมีโครโมโซม 23 คู่ หรือ 46 ตัว มีอยู่คู่หนึ่งที่ทำหน้าที่กำหนดเพศว่าเป็นชายหรือเป็นหญิง เรียกว่าโครโมโซมเพศ ในเพศชายโครโมโซมจะเป็น xy และในเพศหญิงจะเป็น xx

อิทธิพลของพันธุกรรมที่มีต่อมนุษย์ คือ เป็นตัวกำหนด เพศ รูปร่าง ชนิดของโลหิต สีผม ผิว ตา และระดับสติปัญญา เป็นต้น นักจิตวิทยาหลายคน เช่น อนาตาซี (Anatasi, 1997) ได้กล่าวว่าพันธุกรรมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของมนุษย์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยีน (Gene) ที่แตกต่างกันจะเป็นตัวกำหนดให้แต่ละบุคคลมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน เช่น ความบกพร่องของยีนบางอย่าง จะทำให้บุคคลนั้นมีความโน้มเอียงที่จะเป็นโรคบางอย่างได้ง่าย อันจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการอื่น ๆ ส่วนใหญ่แล้วพันธุกรรมจะมีผลต่อพัฒนาการต่อทางร่างกายมากที่สุด

2. วุฒิภาวะ (Maturation) วุฒิภาวะเป็นกระบวนการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของบุคคล โดยไม่ต้องอาศัยการฝึกหัดหรือประสบการณ์ใด ๆ เช่น การยืน การเดิน การวิ่ง การเปล่งเสียง ซึ่งเป็นสิ่งพื้นฐานตามธรรมชาติมนุษย์ที่เป็นไปตามปกติเมื่อถึงวัยที่สามารถจะทำได้

3. การเรียนรู้ (Learning) การเรียนรู้เป็นพัฒนาการที่เกิดจากประสบการณ์และการฝึกหัด เช่นความสามารถในการร้องเพลง ความสามารถทางกีฬา หรือความสามารถทางทักษะอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะซึ่งจะต้องอาศัยประสบการณ์และการฝึกหัดเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ดังนั้นนักจิตวิทยาที่สนใจศึกษา เรื่องการเรียนรู้ จึงให้ความสำคัญกับเรื่องความพร้อมว่าเป็นสิ่งสนับสนุนในเรื่องการเรียนรู้เป็นอย่างมาก จากการศึกษาเรื่องความพร้อมนักจิตวิทยาได้แบ่งแนวคิดออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

3.1 ความพร้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (Natural Readiness Approach) กลุ่มนี้มีความเห็นว่า ความพร้อมของบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเมื่อถึงวัยหรือเมื่อถึงระยะเวลาที่เหมาะสมที่จะทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดได้ คนเราก็พร้อมที่จะทำสิ่งนั้นได้เอง เช่น เด็กเมื่อมีความพร้อมทางด้านพัฒนาการทางการใช้มือและสายตา จะสามารถเริ่ม

เขียนหนังสือได้ เป็นต้น ดังนั้นกลุ่มนี้จึงเห็นว่า การทำอะไรก็ตามไม่ควรจะเป็นการเร่ง เพราะไม่ทำให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น ตรงกันข้ามอาจทำให้เกิดผลเสียตามมา คือ ความท้อถอย และความเบื่อหน่าย เป็นต้น

3.2 ความพร้อมเกิดจากการกระตุ้น (Guided Experience Approach) กลุ่มนี้มีความเห็นตรงข้ามกับกลุ่มแรก คือ เห็นว่าความพร้อมนั้นสามารถเร่งให้เกิดขึ้นโดยการกระตุ้น การแนะนำ การจัดประสบการณ์อันจะก่อให้เกิดความพร้อมได้โดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยเด็ก ซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในช่วงวิกฤติ (Critical Period) ของการเรียนรู้และการปรับตัวเป็นอย่างมาก เช่น ในระยะขวบปีแรกของชีวิตจัดเป็นช่วงที่เด็กเรียนรู้จะไว้วางใจคนอื่นและรักคนอื่นเป็น ถ้าในระยะนี้ เด็กไม่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยความรัก เขาก็จะไว้วางใจใครไม่ได้ แม้ว่าในช่วงชีวิตต่อมาเขาจะได้รับความรักอย่างมากก็ตาม

4. สิ่งแวดล้อม (Environment) สิ่งแวดล้อม ได้แก่ สิ่งที่อยู่รอบตัวของบุคคลนั้น ๆ ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต นอกจากนั้นสิ่งแวดล้อมยังหมายรวมถึงระบบและโครงสร้างต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น เช่น ระบบครอบครัว ระบบวัฒนธรรม เป็นต้น

3. แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน

งานพัฒนาการ

โรเบิร์ต ฮาวิกเฮิร์สต์ (Robert Havighurst). (1953-1972 อ้างถึงใน ประยุทธ์ ไทยธานี. 2550 : 29) เป็นผู้ทีกล่าวถึงงานพัฒนาการ (Developmental Tasks) ว่าเป็นงานที่มนุษย์ทุกคนจะต้องทำในแต่ละวัยของชีวิต ความสำเร็จของงานพัฒนาการในแต่ละวัยมีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นรากฐานของการเรียนรู้งานพัฒนาขั้นต่อไป ถ้าเด็กประสบความสำเร็จในงานพัฒนาการตั้งแต่เริ่มแรกของชีวิต จะช่วยให้มีความก้าวหน้าและมีความสำเร็จในงานพัฒนาขั้นต่อไป เป็นผลให้มีความสุข แต่ถ้าเด็กประสบความล้มเหลวหรือไม่ประสบความสำเร็จในงานพัฒนาการจะทำให้มีปัญหาในงานพัฒนาการขั้นต่อไป พร้อมทั้งทำให้ไม่มีความสุขและสังคมจะไม่ยอมรับ โดยได้แบ่งวัยและอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการประจำวัยไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

1. วัยเด็กเล็กและวัยเด็กตอนต้น (แรกเกิด-6 ปี)

วัยนี้มีงานสำคัญ ดังนี้

- 1.1 เรียนรู้ทางร่างกาย เช่น ยกศีรษะ คลาน ทรงตัว เดิน เป็นต้น
- 1.2 เรียนรู้ในการรับประทานอาหารอื่น ๆ นอกเหนือไปจากนม
- 1.3 เรียนรู้การพูดหรือใช้ภาษาสื่อความหมาย
- 1.4 เรียนรู้ที่จะควบคุมการขับถ่าย
- 1.5 เริ่มเรียนรู้ความคิดรวบยอดและภาษาที่จะใช้อธิบายสิ่งรอบตัว ทั้งวัตถุและ

สังคม

1.6 เริ่มเรียนรู้ที่จะบอกความแตกต่างระหว่าง “ถูก” “ผิด” และเริ่มมีมาตรฐานจริยธรรม หรือมีมโนธรรม

2. วัยเด็กตอนกลาง (อายุ 6-12 ปี)

พัฒนาการที่สำคัญของวัยนี้มีงานที่สำคัญ คือ

- 2.1 เรียนรู้ที่จะใช้ทักษะทางร่างกายที่จำเป็น สำหรับการเล่นเกมที่ต่าง ๆ
- 2.2 เรียนรู้บทบาททางสังคมที่เหมาะสมสำหรับเพศชายและเพศหญิง
- 2.3 พัฒนาความคิดรวบยอดที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน
- 2.4 เรียนรู้ในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมวัย
- 2.5 พัฒนามาตรฐานจริยธรรม มโนธรรม และค่านิยม
- 2.6 สร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเองในฐานะเป็นมนุษย์
- 2.7 พัฒนาทัศนคติต่อสังคมและสถาบันทางสังคม

3. วัยรุ่น (12-18 ปี)

วัยนี้มีงานสำคัญ ดังนี้

- 3.1 พัฒนาทักษะทางเขาวนปัญญาและความคิดรวบยอดต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับเป็นสมาชิกของชุมชนที่มีสมรรถภาพ
- 3.2 สามารถสร้างสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมวัย ทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศได้อย่างมีวุฒิภาวะหรือแบบผู้ใหญ่
- 3.3 ยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และสามารถปรับตัวได้
- 3.4 เลือกและเตรียมตัวที่จะเลือกอาชีพในอนาคต
- 3.5 มีความต้องการที่จะแสดงพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

4. วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (18-35 ปี)

วัยนี้มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- 4.1 เริ่มการประกอบอาชีพ
- 4.2 เริ่มสร้างครอบครัว
- 4.3 เริ่มที่จะมีชีวิตร่วมกับคู่ครอง (สามีหรือภรรยา)
- 4.4 รู้จักจัดการภารกิจครอบครัว
- 4.5 เริ่มมีความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมืองดี

5. วัยกลางคน (35-60 ปี)

งานสำคัญในวัยนี้คือ

- 5.1 มีความรับผิดชอบต่อสังคม
- 5.2 มีความพยายามสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ เพื่อความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว
- 5.3 รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้มากขึ้น
- 5.4 สามารถปรับตัวและทำความเข้าใจชีวิตของตนเอง

6. วัยชรา (60 ปีขึ้นไป)

- 6.1 สามารถปรับตัวได้กับสภาพที่เสื่อมถอยลง
- 6.2 สามารถปรับตัวได้กับการเกษียณอายุการทำงาน
- 6.3 สามารถปรับตัวได้กับการตายจากของคู่ครอง

ประยุกต์ ไทยธานี (2550 : 38) ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับอนุบาล แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนระดับอนุบาล มีดังนี้

1.1 จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้วิ่ง ปีนป่าย กระโดด โดยให้อิสระตามสมควร และควรให้เด็กได้พักผ่อนด้วย

1.2 ควรฝึกให้เด็กรู้จักระวังตัวเอง โดยเฉพาะศีรษะ เพราะกระดูกกะโหลกของเด็กยังอ่อน

1.3 หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่让孩子ได้ใช้กล้ามเนื้อย่อย โดยเฉพาะงานที่ต้องการความละเอียด ประณีต และระวังไม่ให้มีการแข่งขันระหว่างเพศเกี่ยวกับทักษะที่ต้องใช้กล้ามเนื้อย่อย เพราะโดยธรรมชาติเด็กหญิงจะทำได้ดีกว่าเด็กชาย

1.4 จัดกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสเท่า ๆ กันที่จะออกมาหน้าชั้นเล่าประสบการณ์ให้เพื่อนร่วมชั้นฟัง

1.5 ส่งเสริมให้เด็กใช้การคิด จินตนาการในการเล่าเรื่อง วาดภาพ หรือทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

1.6 เปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์ค้นคว้า สำรวจสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับครู และเพื่อนวัยเดียวกัน ให้ข้อมูลย้อนกลับเมื่อเด็กทำถูกหรือประสบความสำเร็จ และตั้งความคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ของเด็กให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคน

1.7 ควรสังเกตพฤติกรรมของเด็กอย่างสม่ำเสมอ ถ้าพบเด็กที่มีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับเพื่อน ควรหาวิธีช่วย เช่น ให้แรงเสริมด้วยการชมเชยที่เห็นเด็กเล่นกับเพื่อน

2. ระดับประถมศึกษา แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนระดับประถมศึกษา มีดังนี้

2.1 หากในชั้นเรียนมีเด็กที่ตัวเล็กผิปกติ ควรให้ความสนใจสอบถามเรื่องอาหารที่เด็กรับประทาน และดูแลช่วยเหลือ

2.2 สนับสนุนให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการวาดรูป ศิลปะต่าง ๆ เช่น การปั้น การแกะสลัก หรือกิจกรรมเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์อื่น ๆ

2.3 ตระหนักและคำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก และพยายามส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนพัฒนาตามศักยภาพของตน

2.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทดลองทักษะต่าง ๆ และมีโอกาสจะประสบความสำเร็จตามความสามารถของแต่ละคน เพื่อจะได้ช่วยสร้างอัตมโนทัศน์ที่ดี และมีความภาคภูมิใจวาสนเป็นผู้มีสมรรถภาพ เพราะถ้าเด็กประสบกับความล้มเหลวจะทำให้มีปมด้อยมีอัตมโนทัศน์ที่ไม่ดี

2.5 ควรทำความเข้าใจกับเด็กว่าพฤติกรรมใดที่แสดงแล้วไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมและยกตัวอย่างต้นแบบเพื่อนร่วมชั้นที่มีพฤติกรรมที่เด็กจะเลียนแบบได้ รวมทั้งให้การ

เสริมแรงเวลาที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และไม่ควรถกลงโทษเด็กให้เจ็บกายเพราะจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวมากขึ้น

2.6 ในวัยนี้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนสำคัญมาก เด็กบางคนอาจจะมีปัญหาในการปรับตัวและไม่มีเพื่อน จึงควรรหาทางช่วยโดยหาสาเหตุว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เพื่อนไม่ยอมรับ และหาทางแก้ไข เช่น การใช้สังคมมิติ จะช่วยทำให้ทราบว่าใครเป็นคนที่เพื่อนรักหรือชอบมาก และใครบ้างที่เพื่อนไม่ชอบ และมีสาเหตุจากอะไรบ้าง ซึ่งส่วนใหญ่เด็กที่ทุกคนไม่ยอมรับเป็นเพื่อนมักจะมีปัญหาจากความประพฤติ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

3. ระดับมัธยมศึกษา แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา มีดังนี้

3.1 ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เรียนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวัยนี้ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย เพื่อให้ผู้เรียนยอมรับ ไม่เครียด และเกิดการปรับตัวที่เหมาะสม

3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเป็นสิ่งที่ท้าทายให้เด็กรู้จักคิด เช่น การแก้ปัญหาโดยใช้หลักวิทยาศาสตร์ การสอนความคิดรวบยอดที่มีความหมายกว้าง และบอกหลักสำคัญทั่ว ๆ ไปแล้วให้ผู้เรียนคิดต่อ อภิปรายและนำเสนอความคิดเห็นนั้น ๆ เอง

3.3 ไม่ควรมีเจตคติในทางลบกับผู้เรียน หรือตั้งความหวังว่าผู้เรียนจะมีพฤติกรรมที่ผิดแปลก หรือไม่ยอมอยู่ในบังคับ ในกรอบของสังคม ชอบทำอะไรผิดกฎเกณฑ์ เพราะอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีการแสดงออกหรือพฤติกรรมเป็นไปตามที่ครูคาดหวัง

3.4 ควรใช้เหตุผลและเป็นที่ปรึกษาของผู้เรียน เป็นผู้ฟังที่ดี ยอมรับฟังเหตุผล ไม่บังคับผู้เรียนจนเกินไปข้อสำคัญที่สุดควรเป็นต้นแบบที่ดีทั้งทางด้านความประพฤติ จริยธรรม และค่านิยม นอกจากนี้การให้ผู้เรียนได้อ่านชีวประวัติบุคคลตัวอย่างทั้งในประวัติศาสตร์และปัจจุบันเป็นการช่วยให้เด็กในวัยนี้ได้มีการพิจารณาถึงค่านิยม อุดมคติ และปรัชญาของชีวิตโดยทั่วไป

3.5 ควรให้คำแนะนำเรื่องการคบเพื่อนที่ดีว่ามีความสำคัญอย่างไร พร้อมทั้งอธิบายถึงอันตรายของการคบเพื่อนที่ไม่ดี นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเรียนรู้บทบาทหน้าที่จะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

จากแนวทางการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวสรุปได้ว่า ลักษณะพัฒนาการโดยทั่วไปของผู้เรียน จะพัฒนาการทางด้านร่างกาย ปัญญา บุคลิกภาพ อารมณ์ และสังคมที่มีความแตกต่างกันซึ่งจะเป็นไปตามวัยของผู้เรียน จากระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โดยความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละวัยมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับครูมาก เพราะจะช่วยให้ครูสามารถที่จะนำไปพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพของผู้เรียน

กลยุทธ์การพัฒนา

การวิจัยการพัฒนาการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านวังโพน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหา ด้านการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบประเด็นปัญหาสำคัญ ดังนี้

1. การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเนื่อง เป็น

เป็นปัจจุบัน และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาของนักเรียน

2. มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่ต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือทุกปีการศึกษา และที่ผ่านมานักเรียนไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือตามกลยุทธ์ที่เหมาะสม

3. ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดความรู้ ความเข้าใจและวิธีการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสม

4. การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังขาดการนิเทศติดตาม เพื่อการพัฒนา เมื่อนำปัญหาที่พบมาวิเคราะห์แล้ว พบว่าสาเหตุและประเด็นของปัญหาหลักเกิดจากครูและบุคลากร ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาครู ด้านการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ดังนี้

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการครูด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกลยุทธ์
2. การสื่อปฏิสัมพันธ์ทางบวกของครูกับนักเรียนด้วยการใช้คำพูดเสริมแรง

ทางบวก

3. การนิเทศติดตาม

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการ

การพัฒนา ปรับปรุง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา ทั้งทางด้านการบริหารและปัจจัยในการบริหารซึ่งประกอบด้วย คน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ โดยที่ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดคือ คน เพราะคนเป็นผู้ใช้ทรัพยากร หรือปัจจัยอื่นที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อเกิดประโยชน์ต่อองค์กร การพัฒนาคนให้มีความสามารถทำได้หลายอย่าง รวมทั้งกระบวนการฝึกอบรม หรือประชุมเชิงปฏิบัติการในรูปแบบใดแบบหนึ่ง สอดคล้องกับความเห็นของสมเกียรติ ศรีจักรวาล (2542 : 3 – 14) ได้ให้ความหมายและขั้นตอนการประชุมเชิงปฏิบัติการไว้ ดังนี้

การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) หมายถึง การจัดประชุมเพื่อเพิ่ม หรือเสริมทักษะบางเรื่องให้แก่ผู้เข้ารับการประชุม โดยวิธีการอาจจะเป็นการบรรยาย การอภิปราย เนื้อหาต่าง ๆ ตามด้วยการลงมือปฏิบัติภายใต้การให้คำแนะนำจากที่ปรึกษา

ขั้นตอนการประชุมเชิงวิชาการประกอบด้วย

1. ขั้นการวางแผนการดำเนินงาน

การประชุมเชิงปฏิบัติการที่ดีและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการวางแผน การดำเนินงานอย่างละเอียดทุกขั้นตอน โดยอาศัยหลัก 7 ประการ ดังนี้

1.1 การแจกแจงรายละเอียดของงาน ในฐานะเป็นผู้ดำเนินการประชุมต้องแจกแจงรายละเอียดทั้งหมดที่จำเป็นให้ได้รายละเอียดเท่าไรก็จะช่วยให้การวางแผนจัดการและกำกับติดตามได้มากเท่านั้น เช่น การจัดทำแผนการประชุม การวิเคราะห์เนื้อหา การจัดอันดับความสำคัญ การประเมินความต้องการ การจัดทำรายงานสรุปค่าใช้จ่าย การเชิญวิทยากร การติดต่อสถานที่ อาหารและเครื่องดื่ม การออกแบบบุคลิกบัตร การทำรายงานการกล่าวเปิด-ปิด และพิธีปิด เป็นต้น

1.2 การจัดอันดับก่อนหลังของงาน เมื่อทำการแจกแจงงานต่าง ๆ ที่จะต้องดำเนินการแล้ว จึงนำงานเหล่านี้มาจัดลำดับก่อนหลัง เพื่อจะได้ทราบว่าจะงานใดต้องดำเนินการก่อน และงานใดจำเป็นต้องรอให้งานอื่นเสร็จก่อนจึงดำเนินการได้ เพื่อความสะดวกในการเตรียมงานและการกำกับติดตามของผู้รับผิดชอบ

1.3 การประมาณการที่ใช้เวลาแต่ละงาน นอกจากการจัดลำดับก่อนหลังแล้ว ยังต้องประมาณเวลาที่ใช้ในแต่ละงาน รวมถึงเวลาที่เริ่มต้นและแล้วเสร็จด้วย เช่น การส่งจดหมายเชิญชวนผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ ควรเชิญก่อนประชุมอย่างน้อย 2 เดือนครึ่ง และเมื่อใกล้จะเหลือเวลา 2 เดือนครึ่ง ต้องเร่งดำเนินการติดต่อวิทยากรและสถานที่ให้เรียบร้อย เป็นต้น

1.4 การจัดทำกรอบความรับผิดชอบ หากเป็นการทำงานเพียงคนเดียว การจัดทำกรอบความรับผิดชอบประมาณการก็ไม่มีความหมายอะไร เพราะผู้รับผิดชอบต้องทำทุกอย่างอยู่แล้ว แต่ถ้าหากเป็นความรับผิดชอบหลายคน หรือเป็นคณะแต่ละงาน หรือกิจกรรมที่มอบหมาย ควรมีกรอบความรับผิดชอบที่แน่นอน เพื่อจะไม่ซ้ำซ้อน หรืองานบางอย่างไม่มีผู้รับผิดชอบเพราะไม่ทราบว่าหน้าที่ของใคร

1.5 การมอบหมายผู้รับผิดชอบ เมื่อสามารถแยกแยะงาน จัดกรอบความรับผิดชอบ ประมาณการเวลาและกำหนดก่อนหลังของกิจกรรมต่างๆ แล้วก็สามารถมอบงานนั้นๆ ให้แก่ผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการต่อไป และการมอบหมายงานควรเน้นให้ทราบถึงกรอบความรับผิดชอบ พร้อมกำหนดเวลาให้แล้วเสร็จของงานด้วย

1.6 การจัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อให้การทำงานมีระบบมากขึ้น ควรทำแผนการดำเนินงาน โดยเรียงกิจกรรมต่าง ๆ ตามลำดับพร้อมกำหนดเวลาในการทำงาน แล้วจัดทำแผนภูมิเพื่อความสะดวกในการกำกับติดตามต่อไป และในแต่ละกิจกรรมอาจต้องทำแผนปฏิบัติด้วยเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดขึ้น

1.7 การกำกับและติดตามงาน การจัดการและดำเนินงานใด ๆ ที่มีหลายคนเกี่ยวข้อง จะประสบผลสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น การกำกับและติดตามงานมีความสำคัญและจำเป็นมากในการวางแผนและจัดการประชุม เพื่อตรวจสอบดูว่างานต่าง ๆ ที่มอบหมายให้แต่ละฝ่ายรับผิดชอบนั้นทำเสร็จเรียบร้อยหรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร จะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร

2. ขั้นตอนการเตรียมงาน

การประชุมเชิงปฏิบัติการจะประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ การเตรียมงานที่ดีเป็นสำคัญ ในขั้นตอนการเตรียมงานนั้นมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เริ่มตั้งแต่ประเมินความต้องการ การจัดทำโครงการ การติดต่อสถานที่ ติดต่อวิทยากร และ ประธานพิธีเปิด-ปิด การขออนุมัติให้ผู้เข้ารับการประชุมมีสิทธิในการเบิกค่าลงทะเบียนและสิทธิอื่น ๆ การจัดดูงานนอกสถานที่ การประชาสัมพันธ์ การจัดเตรียมเอกสาร และวัสดุการติดต่อ จัดเตรียมอาหาร และอาหารว่าง การติดต่อยืนยัน การมอบหมายงานการประชุมทางวิชาการและการประเมินผล

กิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นมิได้หมายความว่า ในการจัดประชุมทุกครั้งจะต้องมี กิจกรรมทั้งหมด การจัดประชุมในองค์กร หน่วยงาน บริษัทบางกิจกรรมอาจไม่มีความจำเป็น แต่เป็นการจัดประชุมทางวิชาการระดับภูมิภาคและระดับโลกยังมีกิจกรรมต่าง ๆ อีกมากมายที่ต้อง ดำเนินการ เช่น ฝ่ายรับ-ส่ง แยกต่างประเทศ ฝ่ายที่พัก และฝ่ายจัดเลี้ยงต้อนรับ เป็นต้น

3. ขั้นตอนปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานนั้นเป็นช่วงที่มีความสำคัญมาก นอกจากการบริหารและ จัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 การประชุมซักซ้อมความเข้าใจของทุกฝ่าย และวางตัวผู้รับผิดชอบแต่ละ งาน หากมีปัญหาจะได้หาทางแก้ไขทันที่

3.2 การตรวจสอบความเรียบร้อยของสถานที่ เครื่องมือ และอุปกรณ์ ก่อนเปิด การประชุม 1 วัน ห้องประชุม โต๊ะ เก้าอี้ โต๊ะหมู่บูชา ชุดรับแขก อักษรบนเวที ควรอยู่ในสภาพที่ ใช้งานได้ นอกจากนี้ยังต้องตรวจสอบระบบไฟพร้อมอุปกรณ์ว่าทำงานได้ปกติหรือไม่

3.3 การต้อนรับที่ดี เป็นกันเอง จะเป็นจุดเริ่มต้นของสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ เข้ารับการประชุมและผู้จัดประชุม เป็นการสร้างความอบอุ่น ประทับใจ ที่สามารถดำเนินการได้ ก่อนการประชุม อาจเป็นการต้อนรับในใบสมัคร

3.4 การเลี้ยงรับรองหรือการเลี้ยงต้อนรับ ซึ่งรูปแบบการจัด อาจจัดได้ ตามลำดับจำนวน เป็นการสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นกันเองและประทับใจได้อย่างดี

3.5 การลงทะเบียนการประชุม จะมีผู้เข้ารับประชุมเป็นจำนวนมาก หากผู้จัดมี การวางแผนที่ดีก็จะไม่พบกับปัญหาความวุ่นวายและเสียเวลา ไม่เสียบรรยากาศ ซึ่งต้องมีการ สมัครล่วงหน้าและวางผังไว้เป็นอย่างดี

3.6 พิธีเปิดการประชุม หลังจากประธานมาถึง ผู้จัดควรให้การต้อนรับ พักผ่อน สันทนาการ นำขั้นตอนการเปิดประชุม ดังนี้

3.6.1 พิธีกรกล่าวเชิญประธานจุดเทียน รูป เพื่อบูชาพระรัตนตรัย

3.6.2 ประธานลุกขึ้นยืนหากมีผู้อาวุโสกว่าร่วมอยู่ในโต๊ะรับแขกประธานอาจ คำนับเพื่อให้เกียรติ จากนั้นเดินไปที่โต๊ะ จากนั้นเดินไปที่โต๊ะหมู่บูชาเพื่อรับเทียนชนวนทำการจุด เทียนเล่มซ้าย เล่มขวา และรูปตามลำดับ เสร็จแล้วกราบ 3 ครั้ง ลุกขึ้นยืน

ถอยหลัง ประมาณ 3 ก้าว หันซ้ายค่านับธงชาติ หันขวาค่านับพระบรมฉายาลักษณ์ จากนั้นหันกลับและเดินไปยังแท่นประธาน ก่อนถึงแท่นอาจค่านับผู้เข้าร่วมประชุมเป็นการให้เกียรติ เมื่อประธานจุดเทียน ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดยืนขึ้นและพนมมือ เมื่อประธานเดินไปที่แท่นประธานผู้เข้าร่วมประชุมนั่งลง

3.6.3 พิธีกรกล่าวเชิญหัวหน้าหรือตัวแทนผู้จัดการประชุมกล่าวรายงาน

3.6.4 หากมีผู้อาวุโสผู้นั่งร่วมอยู่ด้วย อาจค่านับก่อนเดินไปที่แท่นกล่าวรายงาน

3.6.5 ระหว่างกล่าวรายงาน เจ้าหน้าที่ (นิยมใช้สุภาพสตรี) นำคำกล่าวใส่พานมอบแต่ประธาน

3.6.6 เมื่อกล่าวรายงานเสร็จ ประธานกล่าวให้โอวาทและกล่าวเปิดการประชุมเป็นอันเสร็จพิธี

3.6.7 การปฐมนิเทศหลังการประชุมเสร็จสิ้นแล้ว กิจกรรมต่อไปที่จะดำเนินการคือ การปฐมนิเทศ ซึ่งว่าวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และคุ้นเคยระหว่างวิทยากรและผู้เข้ารับการประชุม ผู้จัดกับผู้เข้ารับการประชุม หรือผู้เข้ารับการประชุมด้วยกันเอง ซึ่งมักเรียกว่าการละลายพฤติกรรม เป็นการสร้างความคุ้นเคย แนะนำสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงแนะนำกำหนดการประชุม การตอบข้อซักถาม เป็นต้น

3.6.8 การแนะนำและขอบคุณวิทยากร เป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติทุกวัน และวันละหลาย ๆ หน โดยเป็นหน้าที่ของวิทยากร

3.6.9 การจัดบริการระหว่างประชุม ประกอบด้วย การถ่ายภาพ การบริการเครื่องดื่ม อุปกรณ์ แสง เสียง การพิมพ์เอกสาร การจัดอาหารว่าง และเครื่องดื่ม การจ่ายค่าตอบแทนและบริการพิเศษสำหรับการประชุม เป็นต้น

3.6.10 การเลือกตั้งประธานและกรรมการ

3.6.11 การเลี้ยงส่งหรือเลี้ยงอำลา

3.6.12 การประเมินผล จะมีรูปแบบการประเมิน 2 รูปแบบ คือ การประเมินผลทั่วไป เป็นการประเมินช่วงท้ายก่อนพิธีปิดหรือหลังพิธีปิด ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็น รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการประชุมครั้งต่อไป นอกจากการประเมินเมื่อสิ้นสุดการประชุมแล้ว การติดตามประเมินผลภายหลังการประชุมก็สำคัญว่าผู้เข้ารับการประชุมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในหน้าที่การงานได้มากเพียงใด

3.6.13 พิธีปิดการประชุม โดยทั่วไปผู้คนจะให้ความสำคัญน้อยกว่าพิธีเปิดและทำไม่เป็นทางการมากนัก ประธานในพิธีปิดอาจเป็นหัวหน้าของผู้จัดประชุมเอง ยกเว้นพิธีมอบวุฒิบัตรที่มีความสำคัญ ต้องมีการจัดที่นั่งเรียงลำดับรายชื่อผู้รับให้ชัดเจน ขั้นตอนพิธีปิดประชุมมี ดังนี้

1) ประธานจุด เทียน ธูป บูชาพระรัตนตรัย (ถ้ามี)

2) เชิญประธานที่แท่นประธาน

3) กล่าวรายงานการปิดประชุม เสร็จแล้วเชิญประธาน มอบวชิรมิตร ให้โอวาท และปิดการอบรม

4) เจ้าหน้าที่เรียกชื่อสมาชิก เข้ารับวชิรมิตรตามลำดับ

5) เมื่อเสร็จจากการมอบวชิรมิตร ประธานจะปราศรัยให้โอวาท ตามด้วยการกล่าวปิดการประชุม

3.6.14 กิจกรรมอำลา มีความสำคัญมากในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ที่ทุกฝ่ายมีความสัมพันธ์ต่อกัน การอำลาจะทำให้เกิดความประทับใจ ผู้จัดอาจใช้เพลงหรือคำพูดที่กินใจ การมอบดอกไม้ การส่งแขก เป็นต้น

4. ชั้นหลังการปฏิบัติงาน

ชั้นหลังปฏิบัติงานเป็นขั้นสุดท้ายของการประชุม กิจกรรมต่าง ๆ มีน้อยแต่มีความสำคัญเพราะครอบคลุมถึงการสรุปผลการประชุม การสรุปค่าใช้จ่าย กระบวนการประชุม แนวทางในการพัฒนาปรับปรุงต่อไป รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติงาน การส่งหนังสือขอบคุณวิทยากร และผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น

การดำเนินการประชุมที่ดี ผู้จัดต้องดำเนินการทุกขั้นตอนให้เหมาะสม เพื่อให้การประชุมบรรลุเป้าหมาย ให้ทุกคนเห็นความสำคัญของการประชุม ควรมีการประเมินผลเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. ลักษณะของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

สมิต สัชฌุกร (2543 : 23-24) กล่าวว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการรวมกลุ่มของคนจำนวน 12 คนหรือมากกว่านั้น ที่มีความสนใจหรือมีปัญหาร่วมกัน มาประชุมพบปะเพื่อใช้เวลาในการปรับปรุงความสามารถ ความเข้าใจ และความชำนาญของแต่ละคน โดยการศึกษาวิจัยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ การประชุมเชิงปฏิบัติการ สามารถนำไปใช้เมื่อต้องการที่จะได้รับผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อทำความเข้าใจปัญหา
2. เพื่อสำรวจปัญหา
3. เพื่อพยายามหาข้อแก้ไขปัญหา
4. เพื่อศึกษาปัญหาด้วยการสอบถาม
5. เพื่อพิจารณาด้วยการสอบถาม
6. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบุคคล
7. เพื่อส่งเสริมการศึกษา รวมถึงการแก้ปัญหาและค้นคิดวิธีการ

จากคำนิยาม การให้ความหมายของการประชุมเชิงปฏิบัติการ ดังกล่าวสามารถนำมาสรุปได้ว่า เป็นการประชุมโดยการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความสนใจและมีปัญหาร่วมกัน มาใช้เวลาเพื่อปรับปรุงความรู้ ความสามารถของตนเอง และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดความรู้ตามจุดประสงค์ มีการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการทำงาน มีการวางแผน และเป็นประชาธิปไตย ซึ่งแยกเป็นหัวข้อสำคัญ ได้ 4 หัวข้อ ดังนี้

1. เพื่อฝึกฝนให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดทักษะในการปฏิบัติงาน
2. เพื่อกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงาน
3. เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน
4. เพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงงาน

2. การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางบวกของครูกับนักเรียนด้วยการใช้คำพูด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 (ที่ ศธ. 04226/1390) ลงวันที่ 27 เมษายน 2555 กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียน ประสบผลสำเร็จตามนโยบายอย่างมีคุณภาพ และตามความคาดหวังของหลักสูตรนั้น ผู้ที่มี บทบาทสำคัญในการทำกิจกรรมคือครู ดังนั้น ครูจึงต้องมีคุณภาพของการสอนควบคู่กับคุณภาพ ของการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ทางบวกสันติวิธี และจากผลการวิจัยระดับนานาชาติ เป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่า คุณภาพของการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพของการสอน กับคุณภาพของการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ทางบวกสันติวิธี แม้จะมีตัวแปรมากมายที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษา เช่น จำนวนครู จำนวนนักเรียนต่อห้อง สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ และสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ก็ตาม แต่คุณภาพของวิธี สอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมองร่วมกับคุณภาพของการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางบวก และการ บริหารชั้นเรียนทางบวกสันติวิธี ยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อคุณภาพการศึกษาอยู่เสมอ เพราะ

1. การที่ครูพูด สื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับนักเรียนจะทำให้สมองของ นักเรียนเปิดรับการเรียนรู้ทั้งวิชาการและจริยธรรม คำพูดทางบวกจะกระตุ้นสมองให้หลังสารสุข (เอนโดฟิน และเซโรโทนิน) ส่งไปทั่วร่างกาย ทำให้จิตใจเบิกบาน เรียนรู้อย่างมีความสุข สมอง พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สร้างกำลังใจที่เข้มแข็ง เชื่อมมัน ริเริ่ม คิด ประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม เข้าสู่คุณธรรมด้วยตนเอง เสริมสร้างค่านิยมที่ดีงาม แสดงพฤติกรรมด้วยความรับผิดชอบ มีวินัย ครูสื่อสารทางบวกเสริมแรง ให้กำลังใจนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและเหมาะสม จริงใจ และประการ สำคัญ การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางบวก ยังเป็นการพัฒนาโครงสร้างและกลไกสังคมนักเรียนและ โรงเรียนให้เข้มแข็ง ก้าวหน้า สุขสงบ หล่อหลอมค่านิยมพฤติกรรมที่เป็นมิตร ทำสิ่งดี ๆ ให้กัน ช่วยเหลือ ร่วมมือ แบ่งปัน ลดความขัดแย้งได้เป็นอย่างดี

2. ในทางตรงกันข้ามการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางลบ สมองจะเปิดกั้นการเรียนรู้ ทั้งมวล ครูใช้วิธีสอนอะไรก็ประสบความสำเร็จได้ยาก เพราะคำพูดทางลบจะกระตุ้นให้สมองหลัง สารทุกข์ (คอร์ติโซลและอาดรีนาลีน) ส่งไปทั่วร่างกาย ทำให้สมองสั่งการให้ร่างกายแสดง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และแสดงอารมณ์ทางลบออกมา คือ โกรธ ปฏิเสธ ตื้อ ต่อต้าน หรือ ขลาดกลัว ถดถอย ขาดความริเริ่ม ขาดความรับผิดชอบ ไม่มั่นใจในตนเอง ซึ่งจะสร้างปัญหาใน ชั้นเรียนและในระดับโรงเรียนต่อไป ดังนั้นการที่ครูแก้ปัญหาด้วยการใช้ความรุนแรง อำนาจ ลงโทษกับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ฝ่ายเด็กที่ถูกรังแกไปฟ้องครูก็ถูกทำโทษไปด้วย ทำให้เด็กเกิด ความคิดว่าความยุติธรรมไม่มีจริง ผู้ใหญ่ฟังไม่ได้ เป็นการตอกย้ำให้เด็กใช้ความรุนแรง เพื่อ แก้ปัญหาเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

ดังนั้น การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางบวก จึงเป็นเรื่องที่ครูและบุคลากร ต้องร่วมมือ ดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการลงทุนที่น้อยแต่ส่งผลดีสูงทั้งด้านการเรียนของ นักเรียน และความสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรระหว่างครูกับนักเรียน เพราะการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ ทางบวกไม่ต้องใช้เงิน สอดคล้องกับพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงตรัสว่า “คำพูดดูไม่น่าทำให้เจ็บได้ แต่ก็เจ็บได้เหมือนกันฉะนั้นถ้าเราอยากทำให้คนอื่นเจ็บ เราก็ค่าเขา บ้าง หมายความว่า คำพูดนี้มีพลัง พลังนี้ถ้าใช้ปะปะ ก็เป็นสิ่งเสียหายต่อผู้อื่นได้ หรือพูดอะไรที่ ทำให้เขากระทบกระเทือนก็เจ็บเหมือนกัน” (สวนจิตรดา, 2515) ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำ กล่าวของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่ไม่เห็นด้วยกับการทำโทษนักเรียนด้วยการเขียนตี โดยได้ให้ สัมภาษณ์ที่สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย กรณีมีเสียงเรียกร้องจากสมาคม ผู้ปกครองและครูโรงเรียนบางแห่ง ให้นำการทำโทษนักเรียนด้วยการนำไม้เรียนมาใช้อีก จากที่ ห้ามลงโทษด้วยการตีว่า “ไม่คิดว่าการใช้ไม้เรียนจะแก้ปัญหาได้ ที่เรามาถูกลงแล้ว”(มติชน วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2554) อีกทั้งสอดคล้องกับการประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 10 ระหว่างวันที่ 22-24 มีนาคม 2554 ที่โรงแรมคลิฟ บีช รีสอร์ท พัทยา จังหวัดชลบุรี ซึ่ง มี 35 ประเทศเข้าร่วมประชุมได้รับรองแถลงการณ์จอมเทียน และได้เรียกร้องให้ประชาคมโลกให้ ความสำคัญกับการสนับสนุนทางการเงิน ปรับปรุงการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดสันติภาพขึ้น จากข้อความดังกล่าว การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางบวกของครูกับนักเรียน จึงมีความสำคัญจำเป็น อย่างยิ่งที่จะนำมาเป็นกลยุทธ์ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น การสื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางบวกจึง หมายถึง คุณภาพด้านการ สื่อสารของครู ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์แบบสันติวิธีกับนักเรียนท่ามกลางตัวแปรและอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยการพูดเสริมแรงทางบวก เพื่อให้ให้นักเรียนมีความสุข ความพอใจ ทำให้จิตใจเบิกบาน มี กำลังใจ เกิดความเชื่อมั่น คิดและปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงาม รวมถึงเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ โรงเรียนมีความเข้มแข็ง เป็นสิ่งที่จะช่วยหล่อหลอมพฤติกรรมที่เป็นมิตรลดความขัดแย้ง

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างคำพูดของครูที่เสริมแรงทางบวกให้แก่นักเรียน

รายการตัวอย่างคำพูดเสริมแรงทางบวก	จำนวน	ตัวอย่างคำพูด
1. คำพูดทางบวกที่นักเรียนอยากให้ครูพูดกับ ตน เมื่อเกิดความท้อแท้ ผิดหวัง		<ol style="list-style-type: none"> 1. สู้อย่าท้อถอย อดทน เข้มแข็ง 2. จงสู้ต่อไป พยายามให้มาก 3. ลองใหม่ ไม่เป็นไร อย่าท้อถอย 4. ครูให้กำลังใจอยู่ ทำใจดีๆไว้ 5. เริ่มต้นใหม่ได้ โอกาสหน้ายังมี 6. ไม่สบายใจ มีอะไรหรือเปล่า 7. อย่าทำผิดอีก ไม่เข้าใจให้ถามครู 8. ความสำเร็จอยู่ที่เรา ต้องกล้า 9. อย่าคิดมาก ครูจะให้คะแนนฟรี

รายการตัวอย่างคำพูดเสริมแรงทางบวก	จำนวน	ตัวอย่างคำพูด
2. คำพูดทางบวกที่นักเรียนอยากให้ครูพูดกับตน เมื่อตั้งใจเรียน หรือทำงานสำเร็จ		<ol style="list-style-type: none"> 1. เก่งมาก วันนี้ทำดีเป็นพิเศษ 2. ตั้งใจทำงานดี เสร็จเรียบร้อยดี 3. พยายามต่อไป จะเก่งยิ่งกว่านี้ 4. ต้องอย่านี้สิ ครูภูมิใจในตัวเธอ 5. เสร็จแล้วช่วยเพื่อนนะ / เล่นได้ 6. ขอให้ทำดีแบบนี้ตลอดไป 7. อยากเห็นเธอก้าวหน้าทุกคน 8. ครูรักนักเรียนทุกคน
3. คำพูดทางบวกที่นักเรียนอยากให้ครูพูดกับตน เมื่อทำผิด / ไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัย		<ol style="list-style-type: none"> 1. อย่าทำผิดอีก ครูให้อภัย 2. อย่าลืมอีกนะ ปรับปรุงตัวให้ดี 3. อย่าทำผิดอีก จะทำให้นิสัยไม่ดี 4. ไม่เป็นไร คนเราทำผิดพลาดได้ 5. อย่าให้ครูผิดหวังในตัวเธอ 6. ครูจะเสียใจถ้านักเรียนไม่ฟังครู 7. ฟังครูบ้าง เพราะครูหวังดีต่อเธอ 8. ครูขอโทษที่เข้าใจเธอผิด 9. บอกกับเพื่อนก็ได้ว่าเธอทำผิดอะไร
4. คำพูดทางบวกของครู ที่นักเรียนชอบและฟังพอใจ		<ol style="list-style-type: none"> 1. เธอมีน้ำใจ สามัคคี 2. เธอพูดเพราะ เป็นเด็กดี 3. ครูเป็นห่วงเธอ ครูไวใจเธอ 4. เธอต้องการให้ครูช่วยอะไร 5. มีอะไรมาปรึกษาครูได้ 6. ครูให้งานมากไหม ทำเสร็จหรือยัง

2.1 พฤติกรรมของมนุษย์

ประยูทธ ไทยธานี (2550 : 145) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรม (Behavior) ไว้ว่า หมายถึง การกระทำ การแสดงอาการ หรืออากัปกริยาของอินทรีย์ (Organism) ซึ่งเป็นผลจากการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งในส่วนที่เจ้าของพฤติกรรมเองเท่านั้นที่รู้ได้ และในส่วนที่บุคคลอื่นอยู่ในวิสัยที่จะรู้ได้ จึงทำให้จำแนกพฤติกรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอก โดยจะแสดงออก หรือมีปฏิกิริยาโต้ตอบเมื่อเผชิญกับสิ่งเร้า (Stimulus) หรือสถานการณ์ต่าง ๆ อาการแสดงออกต่าง ๆ เหล่านี้ อาจเป็นการเคลื่อนไหวที่สังเกตได้หรือวัดได้ เช่น การเดิน การพูด การเขียน การคิด การเต้นของหัวใจ เป็นต้น ส่วนสิ่งเร้าที่มากกระทบแล้วก่อให้เกิดพฤติกรรมก็อาจจะเป็นสิ่งเร้าภายใน (Internal Stimulus) และสิ่งเร้าภายนอก (External Stimulus)

สิ่งเร้าภายใน ได้แก่ สิ่งเร้าที่เกิดจากความต้องการทางร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย สิ่งเร้าภายในนี้จะมีอิทธิพลสูงสุดในการกระตุ้นเด็กให้แสดงพฤติกรรม และเมื่อเด็กโตขึ้นในสังคม สิ่งเร้าภายในจะลดความสำคัญลงสิ่งเร้าภายนอกทางสังคมที่เด็กได้รับรู้ในสังคมจะมีอิทธิพลมากกว่า ในการกำหนดว่าบุคคลควรจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรต่อผู้อื่น

สิ่งเร้าภายนอก ได้แก่สิ่งกระตุ้นต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่สามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ หู ตา คอ จมูก การสัมผัส สิ่งเร้าที่มีอิทธิพลที่จะจูงใจ ให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ได้แก่สิ่งเร้าที่ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ ที่เรียกว่า การเสริมแรง (Reinforcement) ซึ่งแบ่งออกได้ 2 ชนิด คือ การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) คือ สิ่งเร้าที่พอใจทำให้บุคคลมีการแสดงพฤติกรรมเพิ่มขึ้น เช่น คำชมเชย การยอมรับของเพื่อน และการเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) คือ สิ่งเร้าที่ไม่พอใจหรือไม่พึงปรารถนา เช่น การลงโทษ การตัดคะแนน การตัดสิทธิในการร่วมกิจกรรม เป็นต้น มนุษย์โดยทั่วไปจะพึงพอใจกับการได้รับการเสริมแรงทางบวกมากกว่าการเสริมแรงทางลบ และการเสริมแรงทางบวกกระทำได้ดี ดังนี้

1. การให้อาหาร น้ำ เครื่องยังชีพ
2. การให้แรงเสริมทางสังคม เช่น การยอมรับ การยกย่อง การชมเชย
3. การให้รางวัล คะแนน แด้ม ดาว
4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Information Feedback) เช่น การรับแจ้งว่าพฤติกรรมที่กระทำนั้นเหมาะสม
5. การใช้พฤติกรรมที่ชอบกระทำมากที่สุดมาเสริมแรงพฤติกรรมที่ชอบกระทำน้อยที่สุด เป็นการวางเงื่อนไข เช่น เมื่อทำการบ้านเสร็จแล้วจึงอนุญาตให้ดูทีวี

2.2 การจูงใจ

พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาทุกครั้งต้องมีสาเหตุ ด้วยเหตุนี้เราจึงมีคำถามอยู่เสมอว่าทำไมต้องเรียน ทำไมต้องขยัน ทำไมต้องทำงาน ทำไมต้องทำอย่างนั้น ทำไมต้องทำอย่างนี้ นอกจากนี้ในเรื่องเดียวกันมนุษย์ยังแสดงพฤติกรรมออกมาแตกต่างกัน เช่น การแต่งกาย บางคนชอบแต่งกายทันสมัย บางคนเฉย ๆ เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมทั้งหลายที่บุคคลแสดงออกมานั้นเนื่องมาจากการได้รับการจูงใจ (Motivation) ทั้งจากตนเอง บุคคลอื่น และสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ เดิมศักดิ์ คทวณิช (2546 : 145) ได้ให้ความหมายของการจูงใจไว้ ดังนี้

การจูงใจ (Motivation) หมายถึง กระบวนการของการใช้ปัจจัยทั้งหลายที่จะทำให้บุคคลเกิดความต้องการเพื่อสร้างแรงขับและแรงจูงใจ ไปกระตุ้นร่างกายให้แสดงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้ โดยปัจจัยดังกล่าวนั้นอาจจะเป็นสิ่งเร้าภายนอกกับสิ่งเร้าภายใน หรือทั้งสองประการก็ได้ ซึ่งกระบวนการจูงใจนั้น มีสิ่งที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สิ่งเร้า (Stimulus) หมายถึงทุกอย่างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดกระบวนการจูงใจ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สิ่งเร้าภายนอกและสิ่งเร้าภายใน

2. ความต้องการ (Needs) เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงขับและแรงจูงใจให้กับบุคคล เพราะเมื่อบุคคลมีความต้องการเกิดขึ้นก็เนื่องมาจากร่างกายอยู่ในสภาวะของการแสวงหาบางสิ่งบางอย่างที่ขาดหายไป จนทำให้เกิดแรงกระตุ้นร่างกายให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา โดยทั่วไปแล้วความต้องการของบุคคลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อน เป็นต้น

2.2 ความต้องการทางจิต (Psychological Needs) เป็นความต้องการที่บุคคลจะได้มาต้องอาศัยการตอบสนองจากคนอื่น ๆ ในสังคมที่ตนป็นสมาชิกอยู่ เช่น ต้องการความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง ความปลอดภัย ต้องการการยอมรับ ต้องการความเคารพนับถือจากคนอื่น เป็นต้น

3. แรงขับและแรงจูงใจ (Drive&Motive) หมายถึง พลังพื้นฐานที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล เมื่อเกิดความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา โดยแรงดังกล่าวจะทำหน้าที่กระตุ้นให้ร่างกายเกิดพฤติกรรมที่นำไปสู่จุดหมายปลายทาง

4. สิ่งล่อใจหรือเครื่องล่อใจ (Incentive) หมายถึง สิ่งเร้าภายนอก ที่มีอิทธิพลในการทำให้บุคคลเกิดความต้องการ จนก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะกระตุ้นร่างกายให้แสดงพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย ดังนั้นสิ่งล่อใจหรือเครื่องล่อใจ จึงหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวบุคคลนั้น ทั้งที่เป็นนามธรรม เช่น ค่ายกย่องชมเชย ชื่อเสียง เกียรติยศและรูปธรรม เช่น ทรัพย์สิน เงินทอง ของขวัญ รางวัล เป็นต้น

5. เป้าหมาย (Goal) หมายถึง จุดหมายปลายทางสุดท้ายของกระบวนการจูงใจ เป็นขั้นตอนของการสิ้นสุดการแสดงพฤติกรรม ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อใดที่บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายได้แล้ว แรงขับและแรงจูงใจที่ทำหน้าที่กระตุ้นร่างกายจะลดลงหรือหมดไป รวมไปถึงทำให้ความต้องการนั้นหมดตามไปด้วย

2.3 การเสริมแรง

การเสริมแรง (Reinforcement) หมายถึง การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรมนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของนักจิตวิทยา ออร์นไวด์ (Thomdike) กล่าวว่า การเสริมแรง จะช่วยทำให้เกิดความกระหายใคร่รู้ เกิดความพอใจและนำไปสู่ความสำเร็จ สกินเนอร์ (Skinner) กล่าวว่า การเสริมแรง จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมซ้ำ และพฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่ จะเป็นพฤติกรรมเรียนรู้แบบปฏิบัติ (Operant Learning) และพยายามเน้นว่า การตอบสนองต่อสิ่งเร้าใด ๆ ของบุคคล สิ่งเร้า นั้นจะต้องมีสิ่งเสริมแรงอยู่ในตัว หากลดสิ่งเสริมแรงลงเมื่อใด การตอบสนองจะลดลงเมื่อนั้น การเสริมแรงมี 2 ประเภท ได้แก่ การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง สิ่งของ คำพูด หรือสภาพการณ์ที่จะช่วยให้พฤติกรรมเกิดขึ้นอีก หรือสิ่งทำให้เพิ่มความน่าจะเป็นไปได้ของการเกิดพฤติกรรม และการเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) หมายถึง การเปลี่ยนสภาพการณ์ หรือเปลี่ยนแปลงบางอย่างก็อาจทำให้บุคคล

แสดงพฤติกรรมได้ การเสริมแรงทางลบ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมหลีกเลี่ยง (Escape Behavior) และพฤติกรรมหลีกเลี่ยง (Avoidance Bch.)

การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement)

การเสริมแรงทางบวก เป็นแนวคิดหนึ่งของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant conditioning theory) ซึ่งการเสริมแรงพัฒนาโดยนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ชื่อ Burrhus F. Skinner ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลพวงมาจากการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม พฤติกรรมที่เกิดขึ้น (Emitted) ของบุคคลจะเปลี่ยนไปเนื่องมาจากผลกระทบ (Consequence) ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมนั้น Skinner ให้ความสนใจกับผลกระทบ 2 ประเภท คือ ผลกระทบที่เกิดเป็นตัวเสริมแรง (Reinforcer) ทำให้พฤติกรรมที่บุคคลนั้น กระทำอยู่ มีอัตราการกระทำเพิ่มมากขึ้น และผลกระทบที่เป็นตัวลงโทษ (Punisher) ทำให้พฤติกรรมที่บุคคลกระทำนั้น ยุติลง

การเสริมแรงทางบวก คือ การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากผลกระทบที่ตามหลังพฤติกรรมนั้น ผลกระทบที่ทำให้พฤติกรรมมีความถี่เพิ่มมากขึ้น เรียกว่า ตัวเสริมแรงทางบวก (Positive reinforce) ลักษณะตัวเสริมแรงมี 2 ชนิด คือ

1. ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ เป็นตัวเสริมแรงที่มีคุณสมบัติด้วยตัวของมันเอง ในการตอบสนองความต้องการทางชีวภาพ หรือมีผลต่อผู้ได้รับโดยตรง เช่น อาหาร ความเย็น เป็นต้น
2. ตัวเสริมแรงทุติยภูมิ เป็นตัวเสริมแรงที่ต้องผ่านกระบวนการพัฒนาคุณสมบัติของการเป็นตัวเสริมแรง โดยการนำไปสัมพันธ์กับตัวเสริมแรงปฐมภูมิ เช่น เงิน รางวัล คำชมเชย

หลักการเสริมแรงทางบวก

การเสริมแรงทางบวกนั้น สามารถใช้ได้กับพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนา หรือพฤติกรรมพึงประสงค์ เพียงแต่ผู้นำไปใช้จะต้องสามารถเลือกตัวเสริมได้อย่างเหมาะสม และมีหลักการนำไปใช้ ดังนี้

1. การเสริมแรงทางบวกจะต้องให้หลังจากการเกิดพฤติกรรมเป้าหมายเท่านั้น
2. การเสริมแรงจะต้องกระทำทันทีที่เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย
3. การเสริมแรงควรให้อย่างสม่ำเสมอ
4. ควรมีการบอกเงื่อนไขการให้การเสริมแรง
5. ตัวเสริมเรานั้นควรมีปริมาณพอเหมาะที่จะเสริมแรงพฤติกรรม โดยไม่ก่อให้เกิดการหมดสภาพการเป็นตัวเสริมแรง
6. ตัวเสริมเรานั้นจะต้องเลือกให้เหมาะกับแต่ละบุคคล

3. การนิเทศติดตาม

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2543 : 9-11) กล่าวถึงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ว่า เป็นการตรวจตราเช็คผลการปฏิบัติงาน โดยเปรียบเทียบกับเป้าหมาย เพื่อให้มั่นใจว่าบรรลุผลตามที่ต้องการ นอกจากนี้ การกำกับติดตามยังเป็นกระบวนการรวบรวมแสดงข้อมูลย้อนกลับ เรื่องของผลการดำเนินงาน ในฐานะที่เป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติ และการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอีกด้วย เช่น ผู้บริหารดูแลความก้าวหน้าของงานอย่างใกล้ชิด เมื่อมีปัญหาจุดใด ก็จัดให้มีการประชุมพิเศษ เพื่อหารือปัญหาที่เกิดขึ้น และแก้ไขข้อผิดพลาด พร้อมมีการปรับตารางเวลาและกิจกรรมให้เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา การกำกับติดตามการปฏิบัติงาน จะครอบคลุมดูแลใน 4 ด้านที่สำคัญของการบริหาร ดังนี้

1. พฤติกรรมบุคคลในหน่วยงาน ผู้บริหารรู้จักวิธีควบคุมพฤติกรรม บุคลากร แม้ว่าจะไม่เหมาะสมนัก แต่ความสำเร็จเกิดจากบุคลากร โดยการพึ่งพาให้ร่วมงานและชักนำไปจนบรรลุเป้าหมาย และเพื่อให้มั่นใจได้ว่าบุคลากรในหน่วยงาน ปฏิบัติตามที่ผู้บริหารต้องการได้จริง ผู้บริหารจึงต้องการกลไกด้านการกำกับติดตามพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น

1.1 การคัดเลือกบุคลากร กระบวนการจ้างช่วยให้ผู้บริหารมีการสร้างการกำกับติดตาม หรือควบคุมบุคลากรได้ โดยกำหนดหรือระบุและเลือกบุคคลผู้ซึ่งมีคุณค่า ทักษะ และบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับความต้องการในการบริหารงาน

1.2 การปฐมนิเทศ พนักงานใหม่จะได้รับการปฐมนิเทศ เพราะการปฐมนิเทศจะปรับสภาพพนักงาน และช่วยกลั่นกรองความคาดหวังของแต่ละคนที่ได้รับคัดเลือก

1.3 การฝึกอบรม หน่วยงานส่วนใหญ่จะมีการกระตุ้น หรือต้องการให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้ความชำนาญ การอบรมช่วยให้พนักงาน รู้จักฝึกฝนปฏิบัติควบคุมดูแลในระหว่างลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นสิ่งที่เหมาะสม เพราะจะได้เรียนรู้และฝึกฝนไปพร้อมกับการทำงานจริง

2. การเงิน ผู้บริหารต้องมีประเด็นควบคุมด้านการเงิน ซึ่งจะครอบคลุมงบประมาณ อัตราส่วนทางการเงินและการตรวจสอบ เช่น

2.1 งบประมาณ เป็นแผนของตัวเลข เพื่อกระจายทรัพยากรต่าง ๆ ในหน่วยงาน ถือเป็นกลไกการควบคุมทางการเงิน ซึ่งนิยมมากที่สุดในหน่วยงาน ทุกองค์กรและทุกประเทศ

2.2 อัตราส่วนทางการเงิน เป็นการเปลี่ยนตัวเลข และแสดงในรูปของอัตราส่วนหรือสัดส่วน ร้อยละหรือเปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ผู้บริหารควรใช้อัตราส่วนในฐานะเป็นเครื่องมือควบคุมภายในองค์กร เพื่อตรวจตราหรือติดตามว่าใช้ทรัพยากรสิน หนี้สิน สินค้า หรืออื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด

2.3 การตรวจสอบ เป็นการตรวจทานในเรื่องของบัญชี การบันทึกยอดและกิจการในการปฏิบัติงาน การตรวจสอบสำหรับองค์กร มี 2 แบบ คือ การตรวจสอบภายนอก และการตรวจสอบภายใน

3. การปฏิบัติงาน ความสำเร็จขององค์การ ขึ้นอยู่กับการขยายความสามารถ ในการผลิตสินค้าหรือการบริการที่มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพ การกำกับติดตามการ ปฏิบัติงาน จึงออกแบบ เพื่อเข้าถึงกระบวนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และยังเป็น เครื่องมือตรวจตรากิจกรรมการผลิตต่าง ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าทุกกิจกรรม เป็นไปตามตารางที่ กำหนด ตลอดจนความสามารถในการจัดซื้อ ทั้งในด้านคุณภาพ และปริมาณที่เหมาะสมทั้งใน ด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม

4. ข้อมูลข่าวสาร โดยส่วนใหญ่คุณภาพการตัดสินใจทางการบริหารขึ้นอยู่กับ คุณภาพของข้อมูลข่าวสารที่ผู้บริหารมีและนำไปใช้ ยิ่งในโลกที่ซับซ้อน การแข่งขันรุนแรงและ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ต้องอาศัยการตัดสินใจที่เฉียบคม ชัดเจน ว่องไว ฉลาด เพื่อให้เกิดความอยู่ รอด การกำกับติดตามข้อมูลข่าวสาร เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจและมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น

5. ระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม เป็นกระบวนการสุดท้ายของหน้าที่ การ บริหารงาน ที่ผู้บริหารทุกคนในองค์การต้องปฏิบัติ ทั้งนี้ เมื่อมีการวางแผนซึ่งเป็นหน้าที่ประการ แรกสุดในการบริหารองค์การ และหากผู้บริหารองค์การปรารถนา จะให้องค์การดำเนินไปใน ทิศทางที่ถูกต้องตามแผนงานที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการใช้ทรัพยากรที่ มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดควรมีระบบการกำกับติดตามการปฏิบัติงาน มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจในการดูแลให้กิจกรรมด้านการบริหารไม่ว่าจะเป็นการวางแผนการ จัดการองค์การ การขึ้นนำในสิ่งที่ถูกต้อง ให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ ตลอดจนทันเวลาและ สถานที่ ที่ต้องการ

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับ ติดตามนั้น ตูลา มหาสุธานท์ (2545 : 247-248) กล่าวว่า การนิเทศ กำกับ ติดตามนั้น เป็นกระบวนการเฝ้าติดตามกิจกรรมต่าง ๆ ให้ ดำเนินไปภายใต้แผนที่วางไว้ถูกต้อง ไม่ให้คลาดเคลื่อน หรือเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือเป็นหลักประกันว่า องค์การจะบรรลุเป้าหมายในทิศทางที่ต้องการตามที่วางแผนไว้ รวมทั้ง แก้ไขการดำเนินการที่คลาดเคลื่อนหรือเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐาน หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

การกำกับติดตามด้านปฏิบัติการ ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับสายการบังคับบัญชา โดย ผู้บริหารระดับต้น จะเกี่ยวข้องกับการด้านปฏิบัติการ ผู้บริหารระดับกลาง จะเกี่ยวข้องด้าน ยุทธวิธีหรือด้านเทคนิค และผู้บริหารระดับสูงจะเกี่ยวข้องด้านกลยุทธ์ ได้แก่

1. การกำกับติดตามด้านปฏิบัติการ จะเกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับต้นในการ กำกับติดตามผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นพนักงานในองค์การ ในระดับปฏิบัติการนี้จะสัมพันธ์กับการ ผลิตและการบริหาร อันเป็นระดับพื้นฐานที่เป็นสายงานหลัก และจำเป็นต่อความอยู่รอดของ องค์การ

2. การกำกับติดตามระดับยุทธวิธี เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในผลิตภัณฑ์ของ องค์การ ผู้บริหารระดับกลางจะเป็นผู้รับผิดชอบเฝ้าดูแลและติดตามความเคลื่อนไหวของปัจจัย ต่าง ๆ ในการดำเนินงาน เพื่อประเมินความสัมพันธ์

3. การกำกับติดตามระดับกลยุทธ์ เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของผู้บริหารระดับสูงที่สามารถจัดการปัญหาทางสภาวะแวดล้อมที่เผชิญหน้ากับองค์กรอยู่ โดยผู้บริหารระดับสูง มีหน้าที่ในการตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูล ผู้บริหารจะต้องพยายามพยากรณ์ในอนาคตเกี่ยวกับเงื่อนไขในสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อจะได้สามารถปรับเปลี่ยนแผนหรือยุทธศาสตร์ขององค์กรได้อย่างทันที่

ระบบการกำกับติดตาม รอบบินส์และคูเลอร์ (ตุลา มหาสุธานท์. 2545 : 249-250) ; อ้างอิงมาจาก Robins & Conter. 1999 : 563 - 566) ดัดแปลงระบบการกำกับติดตาม ออกเป็น 3 ระบบ ดังนี้

1. การกำกับติดตามก่อนปฏิบัติงาน เป็นกระบวนการกำกับติดตามที่คาดไว้ล่วงหน้าถึงปัญหาที่อาจต้องเผชิญในอนาคต และกำหนดวิธีการปฏิบัติงานที่เหมาะสม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานั้นขึ้นมา

2. การกำกับติดตามขณะปฏิบัติงาน เป็นการกำกับติดตามในขณะปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการกำกับติดตามโดยตรง โดยที่ผู้บริหารสามารถสอดส่องดูแลการปฏิบัติงานของหัวหน้าเจ้าหน้าที่ สามารถแก้ปัญหที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที่

3. การกำกับติดตามหลังการปฏิบัติงาน เป็นกระบวนการกำกับติดตามที่ออกแบบไว้สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นหลังการปฏิบัติงาน หรือมีผลลัพธ์ที่ไม่เป็นไปตามกำหนด

จากการศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับ ติดตาม จะเห็นได้ว่าเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน โดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายและดำเนินการปฏิบัติ เพื่อให้มั่นใจว่าจะบรรลุผลตามที่ต้องการ ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจ ในการดูแลให้กิจกรรมด้านการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดการองค์การ การชี้แนะในสิ่งที่ถูกต้อง ให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ตลอดจนทันเวลาและสถานที่ที่ต้องการ ซึ่งทำก่อนปฏิบัติงาน ขณะปฏิบัติงาน และหลังการปฏิบัติงาน

การวิจัยปฏิบัติการ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2537 : 10-30) ได้กล่าวถึงความหมาย จุดมุ่งหมาย กรอบแสดงลักษณะ กระบวนการวิจัย ขั้นตอน และสรุปหลักการของการวิจัยปฏิบัติการไว้ ดังนี้

1. ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการ

การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) หมายถึง การวิจัยประเภทหนึ่ง ซึ่งใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างมีระบบ ผู้วิจัยและผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ วิเคราะห์ วิจัย ผลการปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล การปฏิบัติการดำเนินการอย่างต่อเนื่องไปจนกว่าจะได้ข้อสรุปที่แก้ไขได้จริง หรือพัฒนาสภาพการณ์ของสิ่งที่ได้มีประสิทธิภาพ

2. จุดมุ่งหมายของการวิจัยปฏิบัติการ

จุดมุ่งหมายของการวิจัยปฏิบัติการ เพื่อจะปรับปรุงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานประจำให้ดีขึ้น โดยนำเอางานที่ปฏิบัติอยู่มาวิเคราะห์สภาพปัญหา อันเป็นเหตุให้งานนั้นไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากนั้นใช้แนวคิดทางทฤษฎีและประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา หาข้อมูลและวิธีการที่คาดว่าจะแก้ปัญหาดังกล่าวได้ แล้วนำวิธีการดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น

3. กรอบแสดงลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการ

กรอบการแสดงลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการ มี 4 ลักษณะ ดังนี้

3.1 เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและร่วมมือ (Participation and Collaboration) ใช้การทำงานเป็นกลุ่ม ผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีส่วนร่วมสำคัญและมีบทบาทเท่าเทียมกัน ในทุกกระบวนการของการวิจัย ทั้งการเสนอความคิดเห็นเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ตลอดจนการวางแผนการวิจัย

3.2 เน้นการปฏิบัติ (Action Orientation) การวิจัยชนิดนี้ เป็นการปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และศึกษาผลของการปฏิบัติเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนา

3.3 ใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Function) การวิเคราะห์และการปฏิบัติการอย่างลึกซึ้ง จากสิ่งที่สังเกตได้ จะนำไปสู่การตัดสินใจที่สมเหตุสมผล เพื่อปรับปรุงแผนการปฏิบัติ

3.4 ใช้วงจรการปฏิบัติการ (The Action Research Spiral) ตามแนวคิดของ Kemmis and Mc Taggart คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observing) การสะท้อนกลับ (Reflecting) ตลอดจนการปรับปรุงแผน (Re-Planning) เพื่อนำไปปฏิบัติในวงจรต่อไป จนกว่าจะได้รูปแบบของการปฏิบัติที่เป็นที่พึงพอใจ และได้ข้อเสนอเชิงทฤษฎีเพื่อเผยแพร่ต่อไป

4. กระบวนการดำเนินงานการวิจัยปฏิบัติการ

กระบวนการดำเนินงานการวิจัยปฏิบัติการ มีขั้นตอนที่สำคัญ ในการดำเนินการ ดังนี้

4.1 การจำแนกหรือพิจารณาปัญหาที่ประสงค์จะศึกษา ผู้วิจัยและกลุ่มที่ทำการวิจัยจะต้องศึกษารายละเอียดของปัญหา ที่จะศึกษาอย่างชัดเจน ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ซึ่ง จะทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จะต้องมีความรู้รอบรับในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น การวิเคราะห์สภาพปัญหาควรพิจารณาให้ครบทั้ง 4 องค์ประกอบต่อไปนี้ คือ ปัญหาที่เกี่ยวกับครู นักเรียน เนื้อหาวิชา และสภาพแวดล้อม เลือกปัญหาสำคัญ ที่เป็นสาระแก่การวิจัย เลือกโดยอาศัยทฤษฎีมาร่วมพิจารณาลักษณะของปัญหา แล้วสร้างวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนอาจจะต้องสร้างสมมติฐานของการวิจัย ในรูปแบบของข้อความที่ต้องการประเมิน ที่แสดงความสัมพันธ์ปัญหากับหลักการ หรือทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น

4.2 เลือกเครื่องมือดำเนินการวิจัย ที่จะช่วยให้ได้คำตอบปัญหาตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เครื่องมือที่สร้างไว้มี 2 ลักษณะ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ หรือฝึกหัดตามวิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติ

4.3 บันทึกเหตุการณ์อย่างละเอียด ในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ทั้งส่วนที่เป็นความก้าวหน้าและอุปสรรคตามวงจรปฏิบัติการคือ ในขั้นตอนของการวางแผน การสังเกต และการสะท้อนผลการปฏิบัติการ เก็บสะสมข้อบันทึกไว้เพื่อใช้ในการปรับปรุงวงจรปฏิบัติการต่อไป และเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์หาคำตอบของสมมติฐาน

4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ของข้อมูลที่รวบรวมไว้ ซึ่งส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูลเพื่อให้แน่ใจในความถูกต้องแสดงรายละเอียด อธิบายสถานการณ์ จัดหมวดหมู่และแยกประเภทของกลุ่มข้อมูลตามหัวข้อที่เหมาะสม เปรียบเทียบข้อแตกต่างและคล้ายคลึงของข้อมูล

4.5 ตรวจสอบข้อมูลของกลุ่มวิจัย ได้พิจารณาไว้แล้วอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสรุปหาคำตอบที่เป็นสาเหตุ และวิธีแก้ปัญหามาวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยสรุปประมวลเป็นหลักการ (Principle) รูปแบบ (Modle) ของการปฏิบัติ หรือเสนอเชิงทฤษฎี (Proposition) หรือทฤษฎี (Theory) ทั้งนี้ต้องอาศัยหลักการตรรกวิทยา โดยวิธีอุปมาและความรู้เชิงทฤษฎีด้วย

5. วงจรของการวิจัยปฏิบัติการ

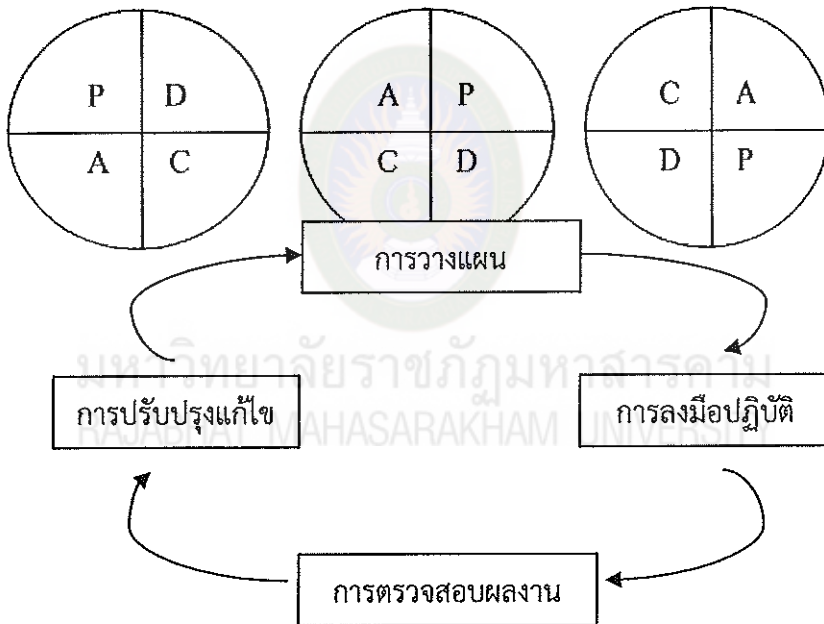
Freeman (1996) เสนอขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการ เป็น 6 ขั้นตอนโดยขั้นตอนแรก เป็นการตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับสภาพที่เกิดขึ้น ขั้นตอนที่สอง เป็นการกำหนดปัญหาวิจัย หรือคำถามวิจัย ที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น เป็นคำถามที่สามารถวิจัยได้ ขั้นที่สาม เป็นการรวบรวมข้อมูล ขั้นที่สี่ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัย ขั้นตอนที่ห้า เป็นการทำความเข้าใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น และขั้นตอนที่หก เป็นการนำข้อค้นพบไปเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และใช้ประโยชน์ ซึ่งในวงจรการวิจัยของ Freeman (1996) มีลักษณะพิเศษที่เริ่มต้นทำวิจัยในขั้นตอนใดก่อนก็ได้ และพบว่าขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และมีกระบวนการดำเนินการวิจัยที่คล้ายกับการวิจัยทั่วไป คือ มีการกำหนดปัญหา การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอผลการวิจัย ส่วนที่แตกต่างออกไปอย่างชัดเจน คือ การสะท้อนผลเพื่อให้เกิดการวิพากษ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้เกี่ยวข้องร่วมกัน สุวิมล ว่องวานิช (2553 : 42) ซึ่งกระบวนการวิจัยปฏิบัติการมีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกับแนวคิดของ เดมิ่ง (Deming) ที่กล่าวถึงขั้นตอนการแก้ปัญหา 4 ขั้นตอนตามวงจรเดมิ่ง (Deming cycle) ดังนี้

5.1 ขั้นวางแผน (Plan) เริ่มต้นด้วยการสำรวจสภาพปัญหาในการดำเนินงาน และความต้องการพัฒนาของครูเกี่ยวกับงานที่ต้องการพัฒนา ภายในโรงเรียน เพื่อนำประเด็นปัญหาที่สำคัญ และที่ต้องการแก้ไขสู่การพัฒนา ตลอดจนการแยกแยะ รายละเอียดของปัญหานั้นว่าเกี่ยวข้องกับใคร มีแนวทางแก้ไขปัญหอย่างไรและจะต้องปฏิบัติอย่างไร

5.2 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Do) เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมจากชั้นวางแผนการดำเนินการ โดยการวิเคราะห์ วิจารณ์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นร่วมกันของทีมงาน เพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงตามแผน ดังนั้นแผนที่กำหนดไว้ควรจะต้องมีความยืดหยุ่นและปรับได้

5.3 ขั้นการตรวจสอบผลงาน (Check) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดด้วยความรอบคอบ ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง โดยอาศัยเครื่องมือจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเข้าช่วย

5.4 ขั้นปรับปรุงแก้ไข (Act) เป็นขั้นสุดท้ายของวงจรการทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการแก้ปัญหา หรือสิ่งที่เป็นข้อจำกัด ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ ถ้าสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และระบบการศึกษาที่ประกอบกันอยู่ โดยผ่านการอภิปรายปัญหา การประเมินโดยกลุ่มจะทำให้ได้แนวทางของการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินงาน และเป็นพื้นฐานข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงและการวางแผนการปฏิบัติต่อไป

ภาพที่ 2 แสดงวงจรคุณภาพของเดมมิง (Deming cycle)

บริบทของโรงเรียนบ้านวังโพน

บริบทของโรงเรียนบ้านวังโพน (แผนปฏิบัติการประจำปี 2553 : 1-10) มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ที่ตั้งของสถานศึกษา ชื่อโรงเรียนบ้านวังโพน ตั้งอยู่เลขที่ 4 หมู่ที่ 6

ถนนหนองสระพัง - วังงุง ตำบล เขวาไร่ อำเภอ โโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม
รหัสไปรษณีย์ 44140 โทรศัพท์ 043 -750 111

1.2 เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึง ระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.3 มีเขตพื้นที่บริการ 4 หมู่บ้าน ได้แก่ 1) บ้านวังโพน หมู่ที่ 6 2) บ้านโนนพยอม หมู่ที่ 7 3) บ้านหนองสิม หมู่ที่ 11 และ 4) บ้านโนนงาม หมู่ที่ 16

2. ข้อมูลด้านการบริหาร

2.1 ชื่อ-สกุล ผู้อำนวยการสถานศึกษา นายไพฑูรย์ ชาปัด วุฒิการศึกษาปริญญาโท (ศษ.ม.) สาขา บริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่งที่โรงเรียนนี้ตั้งแต่ 17 ตุลาคม 2554 จนถึงปัจจุบัน

2.2 รองผู้อำนวยการสถานศึกษา มีจำนวน 1 คน คือ นายวิชัย จรรยาียงค์ วุฒิการศึกษา ปริญญาโท (ศน.ม.) การจัดการศึกษา

2.3 ประวัติโรงเรียน โรงเรียนบ้านวังโพน สร้างเมื่อ วันที่ 21 สิงหาคม 2477 อาศัยศาลาวัดบ้านวังโพนเป็นสถานที่เรียนแห่งแรก นายสุบิน สีหาลุน เป็นครูใหญ่คนแรก เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 1-4

ปี พ.ศ. 2514 เปิดขยายการศึกษา ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป. 5-7)

ปี พ.ศ. 2523 มีพระราชบัญญัติโอนโรงเรียนประชาบาลสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยไปสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. 2534 เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แห่งแรกของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ปี พ.ศ. 2535 เปิดสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1-2

ปี พ.ศ. 2546 ใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านวังโพน พ.ศ.2546) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ปี พ.ศ. 2547 โอนไปสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ปี พ.ศ. 2548 ใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านวังโพน (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2548) ทุกระดับชั้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่.1- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ปีการศึกษา 2554 มี จำนวนครูทั้งหมด 20 คน ชาย 9 คน หญิง 11 คน ครูธุรการ 1 คน ภารโรง (ลูกจ้างชั่วคราว) 4 คน นักเรียนทั้งหมด 368 คน ชาย 192 คน หญิง 176 คน จำนวน 13 ห้องเรียน เปิดการสอน 3 ระดับ คือ ระดับปฐมวัย (อนุบาล 1-2) ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) ใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านวังโพน พุทธศักราช 2544 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2548) และหลักสูตรสถานศึกษา

โรงเรียนบ้านวังโพน พุทธศักราช 2553 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

บทบาทหน้าที่ของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านวังโพน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ระดับ ดังนี้

- (1) ระดับก่อนประถมศึกษา (อนุบาล 1-2)
- (2) ระดับประถมศึกษา (ป.1-6)
- (3) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3)

3.1 โรงเรียนบ้านวังโพน มีบทบาทหน้าที่จัดการศึกษาการศึกษาพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) และ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) ให้แก่ชุมชน เขตบริการบ้านวังโพน หมู่ที่ 6 บ้านโนนพยอม หมู่ที่ 7 บ้านหนองสิม หมู่ที่ 11 และบ้านโนนงาม หมู่ที่ 16 ตำบลเขวาไร่ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3.2 โรงเรียนบ้านวังโพน มีบทบาทหน้าที่ให้ความรู้แก่บุตรหลาน ในชุมชน

3.3 โรงเรียนบ้านวังโพน ให้บริการชุมชนด้านต่างๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ โต๊ะเก้าอี้ อาคารสถานที่ และ สนามกีฬา เป็นต้น

3.4 โรงเรียนบ้านวังโพน ให้บริการแนะนำและความรู้ แก่ชุมชน

3. วิสัยทัศน์ (VISION)

“โรงเรียนบ้านวังโพน มุ่งมั่นจัดการศึกษา และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เคียงคู่คุณธรรม ก้าวล้ำด้วยเทคโนโลยี มีชุมชนร่วมประสาน บริหาร บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง”

4. ปณิธาน (WISH)

“สร้างนักเรียนดี มีครูมืออาชีพ เน้นคุณภาพ ได้มาตรฐานชาติ” มีจุดเน้นปณิธาน ดังนี้

นักเรียนดี ๆ 3 อย่าง

1. ความรู้ดี
2. จริยธรรมดี
3. กิจกรรมปฏิบัติดี

ครูมืออาชีพ 3 ด้าน

1. ด้านใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
2. ด้านการสอนและประเมินผล
3. ด้านคุณธรรม

คุณภาพ มี 3 ประการ

1. คุณภาพนักเรียน
2. คุณภาพครู ผู้บริหาร
3. คุณภาพผู้ปกครอง ชุมชน บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรฐานชาติ 2 มาตรฐาน

1. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
2. มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานการประเมินภายนอก (มหาชน)

5. พันธกิจ (MISSION)

1. จัดการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของชาติ และหลักสูตรแกนกลาง
2. พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา
3. ส่งเสริม พัฒนาให้ผู้เรียนให้มีความรู้ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีทักษะการใช้เทคโนโลยี ใช้ทักษะชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม และอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข
4. พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรสถานศึกษา
5. ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่
6. ส่งเสริม พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพลังงาน
7. ส่งเสริมและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาไทย และท้องถิ่น
8. ส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีและการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

6. เป้าหมาย

“นักเรียนมีความเป็นเลิศทางวิชาการและคุณธรรม ได้มาตรฐานชาติ ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง”

เป้าประสงค์ย่อย

ด้านวิชาการ/คุณภาพผู้เรียน

1. มีหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น
2. ผู้เรียนระดับประถมศึกษาร้อยละ 70 และผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 65 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับ 3-4
3. ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยมที่ดีงาม
4. ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่จำเป็นในการพัฒนาชีวิต มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดีมีสุนทรียภาพ สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

5. ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

7. ผู้เรียนเห็นคุณค่าและร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และสิ่งแวดล้อม

ด้านบุคลากร

8. บุคลากรมีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรมมีจรรยาบรรณ และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

9. บุคลากรมีขวัญ มีกำลังใจและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ด้านบริหารจัดการ/คุณภาพการศึกษา

10. โรงเรียนมีการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพและสามารถตรวจสอบได้

11. โรงเรียนมีการพัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยี สารสนเทศ และสามารถนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

12. โรงเรียนมีการบริหารจัดการตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา มีระบบประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ

ด้านทรัพยากรเพื่อการศึกษา

13. โรงเรียนมีภูมิทัศน์ อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้และทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอและใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

14. โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

7. กลยุทธ์โรงเรียน

7.1 การบริหารจัดการศึกษา โดยท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) มีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย

7.2 การพัฒนาหลักสูตรและคุณภาพการเรียนรู้ ปรับปรุงหลักสูตร 8 กลุ่มสาระ และจุดเน้นเพิ่มเติม ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา คอมพิวเตอร์ การคิดวิเคราะห์ ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสร้างนวัตกรรมของครูและนักเรียน การประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานการประเมินภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานประเมินภายนอก (มหาชน) และมาตรฐานการประเมิน

7.3 การพัฒนาคุณลักษณะนักเรียน นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต ประหยัด ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา บำเพ็ญประโยชน์มีจิตสาธารณะ และสุขภาพแข็งแรง ได้มาตรฐานของเด็กไทย กระทรวงสาธารณสุข

7.4 จัดการปกครอง การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น นักเรียนเป็นผู้ดำรงตน การปกครองในระบอบประชาธิปไตย รักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรม สืบทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่น

กลยุทธ์แผนงาน 4 กลยุทธ์ เพื่อสนองตอบเป้าประสงค์ มี ดังนี้

1. สร้างความเสมอภาคให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ
2. พัฒนาระบบการให้บริการทางการศึกษา โดยบูรณาการหลักสูตรสื่อ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. ส่งเสริมและพัฒนาครู นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการศึกษา
4. พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา ทั้งระบบโดยมุ่งสัมฤทธิ์ผลที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

8. คติพจน์ของโรงเรียน

สุวิชาโน ภวํ โทติ “ผู้มีความรู้เป็นผู้เจริญ”

9. บุคลากรในสถานศึกษา

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนบุคลากรโรงเรียนบ้านวังโพน ปีการศึกษา 2555

ตำแหน่ง	ชาย	หญิง	รวม
ผู้อำนวยการ	1	-	1
รองผู้อำนวยการ	1	-	1
ครู	8	10	18
พนักงานของรัฐ	1	-	1
ครูอัตราจ้าง	-	-	-
ลูกจ้างชั่วคราว (ครูธุรการ)	-	1	1
ลูกจ้างชั่วคราว (ครูพี่เลี้ยง)	-	2	2
ลูกจ้างชั่วคราว (ภารโรง)	2	1	3
รวม	13	14	27

ที่มา : โรงเรียนบ้านวังโพน (2555)

10. การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนโรงเรียนบ้านวังโพ

ครูผู้รับผิดชอบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านวังโพน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีดังนี้

1. นางอำพร จรรย์ฉายค์ ครู วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ หัวหน้า
2. นางเบญจา โก้ชัยภูมิ ครู วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ ผู้ช่วย
3. นางสาวทองยูน ดรเสนา ครู วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ ผู้ช่วย
4. นางอัจฉรา เจษฎารมย์ ครู วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ ผู้ช่วย
5. นางเยี่ยมเดือน เปรมบุญ ครู วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ ผู้ช่วย
6. นายศราวุธ ดรเชื่อนสม ครู วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ ผู้ช่วย
7. นายณรงค์ ทับวิธร ครู วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ ผู้ช่วย
8. นายสรายุทธ เถาว์วันดี ครู วิทยาลัยนานาชาติการพิเศษ ผู้ช่วย

บทบาทหน้าที่

1. คัดกรองนักเรียน
2. จัดทำข้อมูลจากแบบคัดกรองพฤติกรรมนักเรียน (SDQ)
3. กำกับ ติดตาม ดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. รายงานผลพฤติกรรมนักเรียน
5. สรุปและรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารสถานศึกษา
6. จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน
7. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
8. กำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน
9. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

การดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบงานหลัก 5 ด้าน

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้ว ครูที่ปรึกษาและครูประจำชั้น ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทุกคนมีการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้วยการจัดทำเอกสาร เช่น ระเบียบสะสม ด้วยการกรอกข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคน เช่น ข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลด้านสุขภาพ ข้อมูลด้านครอบครัว รวมถึงมีการสัมภาษณ์เพื่อนนักเรียน เพื่อยืนยันความถูกต้องด้านข้อมูล โดยเฉพาะการทำระเบียบสะสม เป็นข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อน บางครั้งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง ครู นักเรียน เพื่อนนักเรียน เพราะข้อมูลที่ได้ต้องนำไปใช้ประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ถูกต้องตรงกับปัญหาและความต้องการในการส่งเสริม ผู้วิจัยพบว่า ครูประจำชั้น และครูที่ปรึกษากลุ่มเป้าหมาย สามารถจัดทำระเบียบสะสมนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ทั้ง 98 คน ดังมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลพื้นฐานด้านสุขภาพของนักเรียน ชั้น ม.1-3 โรงเรียนบ้านวังโพธิ์

ระดับ ชั้น	น้ำหนัก ส่วนสูง ต่ำกว่า เกณฑ์	โรค ประจำ ตัว	ความบกพร่อง ของร่างกาย		จิตใจและพฤติกรรม			
			สายตา	ได้ยิน	วิตก ซึมเศร้า	ความประ ไม่พึง ประสงค์	สมาธิ สั้น	เก็บ ตัว
ม.1	2	-	-	-	-	3	6	-
ม.2	2	-	-	-	-	3	4	-
ม.3	1	-	-	-	-	5	5	-
รวม	5	-	-	-	-	11	15	-

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลพื้นฐานด้านครอบครัวของนักเรียนด้านอาชีพของผู้ปกครอง

อาชีพ	จำนวนผู้ปกครองของนักเรียนแยกตามอาชีพ			รวม	ร้อยละ
	ชั้น ม.1	ชั้น ม.2	ชั้น ม.3		
เกษตรกร	20	31	25	76	77.55
รับราชการ	-	-	-	-	-
รัฐวิสาหกิจ	-	-	-	-	-
รับจ้างทั่วไป	5	6	8	19	19.38
ค้าขาย	-	-	3	3	3.06
รวม	25	37	36	98	100

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลพื้นฐานด้านการคุ้มครองนักเรียน

ประเภท	จำนวนนักเรียน			รวม	ร้อยละ
	ชั้น ม.1	ชั้น ม.2	ชั้น ม.3		
บุกรุก	2	4	3	9	9.18
เหล้าเบียร์	-	-	-	-	-
ยาเสพติด	-	-	-	-	-
ปัญหาครอบครัว	1	2	1	4	4.08
สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย	-	-	-	-	-
รวม	3	4	3	10	13.26

2. การคัดกรองนักเรียน

ผู้วิจัย พบว่า ครูที่ปรึกษาและครูประจำชั้น ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสามารถ ปฏิบัติการคัดกรองนักเรียน ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองได้ โดยมีการแยกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ได้จากการใช้เครื่องมือและเอกสาร เช่นระเบียบนสะสม แบบประเมิน พฤติกรรมนักเรียน (SDQ) และมีการพิจารณาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรอง ในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับนักเรียนและผู้ปกครองเป็นผู้ประเมิน พบว่า ครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษามีการ อธิบาย ชี้แนะ กำกับติดตามเพราะเกณฑ์การประเมินมีมาก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็น จจริงให้มากที่สุด มีการบันทึกการคัดกรองเป็นรายบุคคล แล้วสรุปผลการคัดกรองเพื่อแยกกลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 6 สรุปผลการคัดกรองนักเรียนด้านความสามารถ

ระดับชั้น	ด้านความสามารถ				
	ด้านการเรียน			ด้านความสามารถพิเศษ	
	กลุ่มปกติ	กลุ่มเสี่ยง	กลุ่มมีปัญหา	มี	ไม่มี
ม.1	21	2	2	22	3
ม.2	29	6	2	32	5
ม.3	31	3	2	33	3
รวม	81	11	6	87	11
ร้อยละ	82.65	11.22	6.12	88.77	11.22

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มปกติ คิดเป็นร้อยละ 82.65 และ นักเรียนส่วนมากถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความสามารถพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 88.77 จากการสังเกต จำนวนตัวเลขในกลุ่มเสี่ยง จากนักเรียนทั้งหมด พบว่า นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงคิดเป็น ร้อยละ 11.22 จากปัญหาด้านความสามารถหรือด้านการเรียนรู้ และจากข้อมูลในตารางที่ 5 มี จำนวนนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดระยะเริ่มต้น เช่น การสูบบุหรี่ หากไม่มีการป้องกันแก้ไข ก็จะเป็นปัญหาในอนาคตข้างหน้า ส่วนกลุ่มมีปัญหาคิดเป็นร้อยละ 6.12 ของนักเรียนทั้งหมด โดย นักเรียนชั้นที่มีปัญหามากที่สุด คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้านความสามารถในการ เรียนรู้ โดยสาเหตุอาจมาจากปัจจัยที่ต่างกัน ซึ่งครูที่ปรึกษาและครูประจำชั้นต้องคอยเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อเป็นการเฝ้าระวังและป้องกันแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น รวมถึงต้องคอยดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามที่ต้องการ

ตารางที่ 7 สรุปผลการคัดกรองนักเรียนด้านสุขภาพ

ระดับ ชั้น	ด้านจิตใจและพฤติกรรม									
	ด้านร่างกาย		อารมณ์		ความประพฤติ		ไม่อยู่นิ่ง		สัมพันธภาพ	
	ปกติ	เสี่ยง	ปกติ	เสี่ยง	ปกติ	เสี่ยง	ปกติ	เสี่ยง	ปกติ	เสี่ยง
ม.1	23	2	22	3	23	2	21	4	23	2
ม.2	34	3	31	6	33	4	34	3	35	2
ม.3	34	2	34	2	34	2	32	4	34	2
รวม	91	7	87	11	90	8	87	11	92	6
ร้อยละ	92.85	7.14	88.77	11.24	91.83	8.16	88.77	11.24	93.87	6.12

จากข้อมูลข้างต้น พบว่าครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษา มีการคัดกรองนักเรียนและแยกกลุ่มนักเรียน ช่วยให้ทราบถึงแนวทางในการปฏิบัติและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคนมีการเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบและเป็นความลับ และข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่ได้มีความร่วมมือกันหลายฝ่ายทั้งจากผู้ปกครองของนักเรียน นักเรียน รวมถึงครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาด้วย

3. การส่งเสริมนักเรียน

การส่งเสริมนักเรียน เป็นขั้นตอนในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการสนับสนุนส่งเสริมนักเรียน กลุ่มปกติและป้องกันกลุ่มเสี่ยง เพื่อให้นักเรียนที่อยู่ในความดูแลของครูให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น ทำให้นักเรียนมองเห็นความสามารถและมีความภาคภูมิใจในตัวเองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ จะได้รับการช่วยเหลือและส่งเสริมให้กลับมาเป็นกลุ่มปกติ โดยหลังจากมีการพัฒนาครูด้านการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว มีการกำหนดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมนักเรียน ดังนี้

1.3.1 โครงการส่งเสริมทักษะอาชีพเพื่อผู้เรียนมีงานทำ ซึ่งเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร ที่มุ่งหวังให้นักเรียนพัฒนาตนเองเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ดำเนินการโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน และจัดกิจกรรมกลุ่มสนใจ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการทำงาน เพื่อเป็นการฝึกอาชีพตามความสนใจและความถนัดของตนเองและชุมชน เป็นการปลูกจิตสำนึกด้านการบริการและการทำประโยชน์ต่อสังคม ภายใต้การให้คำปรึกษาและกำกับดูแลของครู มีการส่งเสริมด้วยการนำเข้าประกวดและแข่งขัน ซึ่งนักเรียนมีความสนใจ เพราะได้ฝึกทักษะตามความสนใจ อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ระหว่างเรียนด้วย

1.3.2 โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ดำเนินกิจกรรมโดยการจัดอบรมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียน สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ในชั่วโมงสุดท้ายของวันพุธ เพื่อให้

นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา ประพฤติตนดีทั้งต่อตนเอง คนอื่นและเป็นคนดีของสังคม

1.3.3 กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) ดำเนินกิจกรรมโดยให้นักเรียนพบครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษา โดยใช้เวลาประมาณ 10 นาทีเพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย น่าสนใจ เช่น นำเสนอข่าวสารที่น่ารู้และมีประโยชน์ อีกทั้งครูได้ใช้เวลาอบรมเกี่ยวกับระเบียบวินัยเพื่อให้นักเรียนมีความประพฤติและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เหมือนเป็นกิจกรรมพ่อครู-แม่ครู ดูแลลูกที่เป็นครอบครัวเดียวกัน

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โรงเรียนบ้านวังโพน โดยครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาได้กำหนดกิจกรรมที่ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ดังนี้

1.4.1 การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) มีการจัดประชุมผู้ปกครองของนักเรียน เพื่อได้มีโอกาสพบปะพูดคุยสื่อสารกับผู้ปกครองของนักเรียนในความรับผิดชอบ เพื่อร่วมมือกันใส่ใจดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น รวมถึงร่วมรับทราบพัฒนาการและปัญหาของบุตรหลานที่พบในโรงเรียน ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นถึงแนวทางในการแก้ปัญหา เป็นการสร้างความเข้าใจที่ดีและถูกต้องระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน โดยมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง ทำให้สามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ผล สามารถแก้ไขปัญหในเรื่องผลการเรียนของนักเรียน และมีผู้ปกครองเข้าร่วมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนทุกครั้งในจำนวนมาก

1.4.2 การเยี่ยมบ้านนักเรียน โรงเรียนบ้านวังโพนได้กำหนดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาออกเยี่ยมบ้านนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวรับผิดชอบ เพื่อเป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเป็นการทราบข้อมูลด้านครอบครัวของนักเรียน ทำให้ครูได้ข้อมูลมาพิจารณาประกอบการแก้ไขปัญหาที่ตรงกับสาเหตุของปัญหา

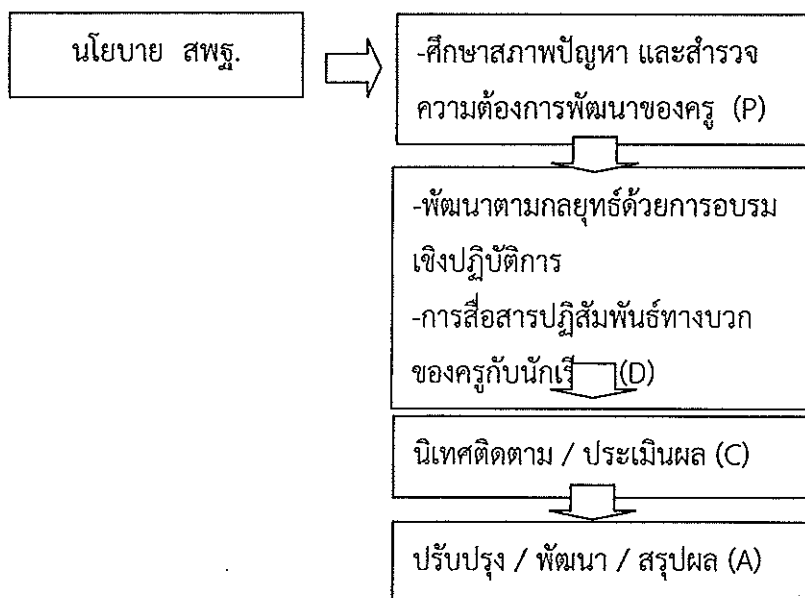
1.4.3 กิจกรรมเพื่อช่วยเพื่อน พบว่า ครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษา มีการวางแผนและจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนในรูปแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยให้นักเรียนที่เด่นช่วยเหลือนักเรียนที่ด้อยกว่าในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนก็มีความยินดีในการช่วยเหลือเพื่อนด้วยดี ไม่มีปัญหาอะไร นักเรียนมีความรู้สึกเอื้ออาทรต่อกัน รู้จักการให้และการรับ โดยรวมกิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้านการเรียน ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจลดลงจากเดิม

5. การส่งต่อ

ด้านการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของครูโรงเรียนบ้านวังโพน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 หลังการพัฒนา พบว่า นักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา ได้รับการดูแลช่วยเหลือ และมีการส่งต่อตามขั้นตอน และตามระดับของปัญหา อย่างเหมาะสมมีการติดตามผลและมีประสิทธิภาพ และที่ผ่านมามีเฉพาะการส่งต่อภายในเท่านั้น ยังไม่พบปัญหาที่ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก

จากข้อมูลตามร่างและการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของครู โรงเรียนบ้านวังโพธิ์ ในปีการศึกษาที่ผ่านมา เป็นกรดำเนินงานเพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีลักษณะอันพึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตปัญหาทั้งปวง ซึ่งการดำเนินงานด้านดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องเป็นกระบวนการทำงานที่มีระบบ มีขั้นตอนโดยมีครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน และต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยการดำเนินงานในปัจจุบัน ของครูผู้รับผิดชอบด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านวังโพธิ์ สภาพปัญหาที่พบ คือ ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน และยังมีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาต่าง ๆ เช่น ด้านการเรียน ด้านพฤติกรรมซู้สาว เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด ติดเกมส์ คอมพิวเตอร์ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบคัดกรองเด็กเรียน โดยครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 พบว่า มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงรวมทั้งหมด 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.22 และมีนักเรียนกลุ่มมีปัญหาทั้งหมด 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.16 ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ทั้งหมดโดย พบว่า มีปัญหาด้านความสามารถในการเรียนรู้มากที่สุด และมีข้อมูลนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดประเภทบุหรี่ ส่วนในระดับก่อนประถมและระดับประถมศึกษา ยังไม่พบปัญหาที่เป็นปัญหาด้านพฤติกรรม จะมีก็เป็นปัญหาด้านการเรียนรู้ ซึ่งครูก็ปฏิบัติหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนอยู่แล้ว และในปัจจุบันการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านวังโพธิ์ ยังต้องการพัฒนาเพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เดียวกัน ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาครูและดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนการแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน ตามวงจรเดมมิ่ง (Deming cycle) ดังนี้

1. ขั้นการวางแผน (Plan) ศึกษานโยบายด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำรวจ สอบถามบุคลากรครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อรับทราบถึงปัญหาและความต้องการในการพัฒนา เพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ
2. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Do) ดำเนินงานตามกรอบแนวคิดหลักด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการตามกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการครูเกี่ยวกับการสื่อสารสัมพันธ์ทางบวกของครูกับนักเรียนด้วยการใช้คำพูด
3. ขั้นการตรวจสอบผลงาน (Check) ด้วยการติดตามผลจากการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู หลังจากการได้รับการพัฒนามตามกลยุทธ์
4. ขั้นการปรับปรุงแก้ไข (Act) นำผลจากการนิเทศติดตามมาปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แนวทางในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ศักดิ์ชาย เกศางาม (2546 : 155-160) วิจัยเรื่อง การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยมตระการพืชผล อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในทำให้ทราบปัญหา ทราบรายละเอียด สาเหตุของปัญหา และจัดทำคู่มือเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงาน ปรากฏว่า การดำเนินงานมีความชัดเจน มีแนวทางการช่วยเหลือนักเรียนได้ถูกต้อง

สุวิทย์ พละวงศ์ (2549 : 106-108) ได้ศึกษาการพัฒนาการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเมยวดีวิทยาคม อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการ 2 วนรอบ กลุ่มผู้ร่วมศึกษา 25 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบประเมิน ผลการศึกษา พบว่า ก่อนการดำเนินการศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบที่ต่อเนื่อง ถูกต้องตามกระบวนการขั้นตอน เนื่องจากครูที่ปรึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงานในวงรอบที่ 1 ทำให้ผู้ร่วมศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่ยังมีปัญหาในการดำเนินงานตามขั้นตอนยังไม่เกิดประสิทธิภาพ จึงได้ดำเนินการในวงรอบที่ 2 ผลจากการดำเนินงานทำให้ครูที่ปรึกษาเกิดการพัฒนาตนเองจนก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำรูปแบบและวิธีที่หลากหลายมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน เพื่อให้การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พูนทรัพย์ ธงชัย (2549 : 121-123) ได้ศึกษาการพัฒนาาระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวโรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผล การศึกษา พบว่า สภาพก่อนการพัฒนานักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวทั้งทางกายและทาง วาจาโดยนักเรียนชอบก่อเรื่องทะเลาะวิวาทตัวต่อตัว และชักชวนบุคคลภายนอกมาก่อการ ทะเลาะวิวาทในโรงเรียน นักเรียนพูดจาไม่สุภาพ กลั่นแกล้ง รังแก ชูเชิญ บีบบังคับผู้อ่อนแอกว่า ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อการเรียน การพัฒนาาระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว โดยใช้กลยุทธ์จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมเยี่ยมบ้าน กิจกรรมให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ส่งผลให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม

อาทิธูยา วรณิตย์ (2549 : 130-132) ได้ศึกษาการพัฒนาาระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแฮด กิ่งอำเภอบ้านแฮด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ แนวคิดเชิงระบบ ได้แก่ การบริหารเชิงระบบ การออกแบบระบบ คุณภาพ และการประกันคุณภาพของระบบ โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การดำเนินงาน ตามการบริหารเชิงระบบ โดยกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรเป็น 3 ทีม คือ ทีม ผู้นำ ประกอบด้วยผู้บริหารและผู้ช่วยบริหาร ทีมพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย ครูแนะแนว เลขานุการฝ่ายบริหารและครูหัวหน้าช่วงชั้น ทีมทำ ประกอบด้วย ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 จากการทำงานร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยทีมผู้นำและทีม พัฒนาคุณภาพ ทำให้ได้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็น 5 ขั้นตอน คือ การรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน และการส่งต่อ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะดำเนินการตามวิธีการมาตรฐาน มีการบันทึกการ ปฏิบัติงาน การกำหนดตัวชี้วัดและกำหนดเกณฑ์ของโรงเรียน มีการประเมินผลการดำเนินงานผล การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ตามตัวชี้วัดทุกตัว

บุญประสพ กุลศรี (2550 : 107-112) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการ ดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอนุบาลหนองวัวซอ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัด อุดรธานี เพื่อพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบการศึกษา 5 ด้าน ด้านใช้กลยุทธ์การศึกษาเอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศ และแบ่งการศึกษา ออกเป็น 2 วงรอบ พบว่า วงรอบที่ 1 ครูยังขาดความรู้และทักษะในการดำเนินงานด้านการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบการศึกษาทั้ง 5 ด้าน งานไม่เป็นระบบ ข้อมูลไม่ชัดเจนงานจึงไม่มี ประสิทธิภาพ ในวงรอบที่ 2 เมื่อครูได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยการ ประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้มีความรู้ ความเข้าใจจนสามารถจัดกิจกรรมตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนได้ประสบผลสำเร็จ ช่วยเหลือนักเรียนได้ทันทั่วถึง ทำให้การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปด้วยดี

สุรัตน์ ชาตะรักษ์ (2550 : 132-133) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 สรุป ผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานด้านปัจจัย ($\bar{x} = 3.91$) มาตรฐานด้านกระบวนการ ($\bar{x} = 3.90$) และมาตรฐานด้าน ผลผลิต ($\bar{x} = 3.87$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านปัจจัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 21 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{x} = 4.40$) ครูที่ปรึกษา / ครูประจำชั้นมีการ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x} = 4.35$) ครูที่ปรึกษา / ครูประจำชั้นมี ความรัก ความเอื้ออาทรต่อนักเรียน ($\bar{x} = 4.34$)

1.2 ด้านกระบวนการ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$) เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 21 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ กระบวนการในการช่วยเหลือนักเรียน ครูมีการคัดกรองนักเรียน ($\bar{x} = 4.20$) การมีส่วนร่วมของครูที่ปรึกษาหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมการประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 4.16$) มีส่วนร่วมในการแจ้งข่าวความเคลื่อนไหวของการ ดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.13$)

1.3 ด้านผลผลิต โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 10 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน ($\bar{x} = 4.13$) นักเรียนมีสุขภาพร่างกาย แข็งแรง ($\bar{x} = 4.12$) นักเรียนไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ ($\bar{x} = 4.08$)

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษาตามความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่า ความคิดเห็นโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามประเภทของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สุวัฒน์ สิงห์แก้ว (2550 : 111-117) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแกด้าวังแสง พบว่า ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง เทคนิคการทำวิจัย ขาดทักษะ แรงจูงใจ งบประมาณ ตลอดจนการเขียนรายงานการวิจัยและการ เผยแพร่ผลงานวิจัย หลังการพัฒนาครูด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูที่เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการวิจัยในชั้นเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ และเกิด ทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน สามารถดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ในเรื่องที่ทำเนิการจนประสบผลสำเร็จทุกคน

ยุทธพร พรเพชร (2550 : 82-85) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนนาทมวิทยา ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า การพัฒนาบุคลากร

ในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการศึกษาดูงานเพื่อให้แนวทางการประชุม ปฏิบัติการเพื่อให้ได้ความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการ นิเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือ แนะนำและส่งเสริมหลังการพัฒนาพบว่า ครูผู้ดำเนินงานสามารถ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี มีการการตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงานอย่าง เป็นรูปแบบ ทำงานโดยมีการประสานความร่วมมือทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ครูผู้สอน คณะผู้บริหาร ตลอดจนผู้ปกครองนักเรียน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถดำเนินการไปได้ด้วยดี สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนภายในโรงเรียนได้ อย่างทั่วถึง ครูเข้าใจบทบาทของผู้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มขึ้น

มยุรี บัวกลาง (2551 : 136-139) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียน กรณีโรงเรียนก้านเหลืองวิทยาคม อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 3 โดยใช้หลักการการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart พบว่า กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 9 คน มีความรู้ ความเข้าใจในการทำ วิจัยในชั้นเรียนในระดับมาก มีความมั่นใจในการนำความรู้ ความเข้าใจ ไปใช้ในระดั้มาก ผลจาก การประเมินผลงานมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.42 อยู่ในระดั้มากและกลุ่มเป้าหมายมีเจต คติที่ดีต่อการอบรมวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดั้มาก

สมคิด บุญคำมี (2551 : 163-164) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้น เรียน โรงเรียนบ้านแดงน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยใช้การประชุม เชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานและการนิเทศภายในเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา พบว่า ก่อนการ พัฒนาครูส่วนใหญ่ผ่านการอบรมทำวิจัยในชั้นเรียนมาแล้วแต่ยังไม่ได้ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ครู ชาติความมั่นใจในความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ชัดเจน อีกทั้ง ชาติความเชื่อมั่นด้วยคิดว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องยาก ต้องใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้า เก็บข้อมูลนาน ใช้สถิติขั้นสูงในการวิเคราะห์ข้อมูล หลังการพัฒนา พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังการ ฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม 44.80/25.40 จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน

วิทยา แสงคำไพ (2552 :143) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการดำเนินงานตาม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสื่อไถ่วิทยาสรรค์ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยสรุปผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาครู ด้านการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสื่อไถ่วิทยาสรรค์ โดยใช้การ ประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศ กำกับ ติดตาม เป็นนวัตกรรมในการวิจัย ตามกรอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ครูมีความเข้าใจและสามารถดำเนินงานตาม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากขึ้น สามารถ แก้ไขปัญหาการเรียนของตนเองได้ นักเรียนมีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบมากขึ้น สามารถ ยกย่องมาตรฐานการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสื่อไถ่วิทยา สรรค์ ให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

รุจิราภรณ์ คำศิลา (2552 : 199-200) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพปัญหาและการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา นักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาและการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนหัวหน้าครูแนะแนว มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาและการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเช่นเดียวกัน

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำแนกตามสภาพและระดับช่วงชั้น ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าครูแนะแนว มีปัญหาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน มีปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการส่งต่อนักเรียน มีปัญหาไม่แตกต่างกัน

2.2 โรงเรียนที่ทำการสอนระดับช่วงชั้นที่ 1-2 ช่วงชั้นที่ 1-3 และระดับช่วงชั้นที่ 3-4 มีสภาพปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อนักเรียน มีปัญหาไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ และระดับช่วงชั้นทั้ง โดยรวมและรายด้าน พบว่า

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าครูแนะแนว มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

3.2 โรงเรียนที่ทำการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 ช่วงชั้นที่ 1-3 และระดับช่วงชั้นที่ 3-4 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 2 มีการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

ชูศักดิ์ ไชยโคตร (2552 : 98) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเมืองจันทรา อำเภอจันทรา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศ ติดตาม เป็นนวัตกรรมในการศึกษาตามกรอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการพัฒนา ส่งเสริมนักเรียนให้เหมาะสม หาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนด้วยความร่วมมือกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ปรากฏว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สามารถแก้ไขผลการเรียนได้ นักเรียนมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบมากขึ้น ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเมืองจันทรา อำเภอจันทรา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

พงศ์ศักดิ์ กงช่าง (2552 : 121-127) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดตุ้มอุบลราชธานี อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี เพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดตุ้มอุบลราชธานี อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษา พบว่า หลังการพัฒนาบุคลากรโดยใช้กลยุทธ์การศึกษาเอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ ครูที่ปรึกษามีความรู้ ความเข้าใจ สามารถดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้แต่ยังมีปัญหาทุกคนยังไม่เกิดความชำนาญจนดำเนินงานได้ครบทุกขั้นตอนขาดการประสานร่วมมือ จึงได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การนิเทศ กำกับ ติดตาม ทำให้ครูที่ปรึกษาเข้าใจจนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปแบบ ทำงานด้วยการประสานกับทุกฝ่าย จึงป้องกันแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างทั่วถึง ครูเข้าใจบทบาทเพิ่มขึ้น โดยสรุปการพัฒนาบุคลากรด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดตุ้มอุบลราชธานี โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนา คือ การศึกษาเอกสาร การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศกำกับ ติดตาม ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้ครูที่ปรึกษามีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิจัยในประเทศ สรุปว่า การพัฒนาครูด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศ ติดตามเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาทำให้ครูมีความรู้ ความสามารถและเกิดทักษะประสบการณ์มากขึ้นจนสามารถทำการดำเนินงานสำเร็จผลด้วยดี มีประสิทธิภาพ ทำให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการแก้ไข และงานวิจัยแต่ละท่านจะมีความคล้ายกัน โดยพบว่า หลังจากการพัฒนาตามกลยุทธ์แล้วครูกลุ่มเป้าหมายจะมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่ดำเนินการ สามารถดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและลดปัญหาที่พบได้ รวมถึงครูมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการพัฒนาครูโรงเรียนบ้านวังโพธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ให้มีความรู้ ความ

เข้าใจและสามารถดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ตามกระบวนการและขั้นตอนได้ด้วยตนเอง โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสื่อสารสัมพันธ์ทางบวกของครูกับนักเรียนและการนิเทศติดตาม

2. งานวิจัยต่างประเทศ

โคล (Cole. 1999 : 3850-A) ได้ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้ช่วยครูใหญ่ในด้านการควบคุมดูแลวินัยนักเรียนตามความคิดเห็นของครูใหญ่และผู้ช่วยครูใหญ่ในโรงเรียนของรัฐจอร์เจีย การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ผู้ช่วยครูใหญ่ได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมในการกำจัดกลุ่มนักเรียนที่จะรวมกลุ่มกันกระทำความผิด หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างแขกผู้มาเยี่ยมเยียนในโรงเรียนกับบุคลากรของโรงเรียน ควบคุมการเข้าชั้นเรียนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีการรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบเบื้องต้นของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวินัยนักเรียนแตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้ การส่งเสริมบรรยากาศของโรงเรียนให้เกิดการสร้างสรรคพฤติกรรมที่เหมาะสม การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความผิดทางวินัยของนักเรียน เป็นผู้ประสานงานกับบุคลากรภายนอก บุคลากรผู้มาร่วมทำงาน และการบริหารงบประมาณ แต่ทั้ง 2 กลุ่มมีการรับรู้เรื่องอื่น ๆ อีกจำนวนมากไม่แตกต่างกัน

กูดแมนและคณะ (Goodman and Other. 2001 : Abstract) ได้ทำการศึกษาการใช้ SDQ เพื่อการคัดกรองเด็กที่มีความผิดปกติทางจิตใจกับกลุ่มตัวอย่างในชุมชน เพื่อนำ SDQ ไปใช้เป็นเครื่องมือในการสำรวจหาเด็กที่มีสภาวะความผิดปกติทางจิตใจในชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามหลายกลุ่ม อาทิ ผู้ปกครอง ครู เยาวชน มีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องสมมติฐานของสภาวะความผิดปกติทางจิตใจ เช่น เห็นว่าเป็นสภาวะที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล เป็นความเคลื่อนไหวทางอารมณ์ของบุคคล สภาวะความแตกต่างของบุคคลนั้นประกอบด้วย พฤติกรรมส่วนบุคคล พวกพฤติกรรมไม่อยู่สุข/ไม่อยู่นิ่ง พวกซึมเศร้า และพวกที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อื่น ๆ สภาพความแตกต่างของบุคคลพบว่าเป็นความกลัวเฉพาะอย่าง ความกลัวการถูกทอดทิ้ง และพฤติกรรมการกินที่ไม่พึงประสงค์ บทสรุป โครงการคัดกรองโดยใช้กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม SDQ หลายๆ กลุ่มจากชุมชนทำให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอมากยิ่งขึ้น และช่วยให้สามารถตรวจสอบสภาวะ / พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทางจิตใจในเด็กได้มากขึ้น ดังนั้น จึงช่วยให้สามารถพัฒนาการไปสู่การรักษาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

กันเดอสัน (Gunderson. 2001 : 1995-A) ได้ทำการศึกษา การใช้การประชุมสร้างสรรค์ในโรงเรียนซึ่งเรียกชื่อเฉพาะว่า การประชุมกลุ่มครอบครัว ในการแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนหนีเรียนด้วยการให้ผู้ปกครองที่มีลูกหลานหนีเรียนได้มาร่วมประชุม ปรึกษาหารือ วิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวโดยกลุ่มครุวิครุวิทที่เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย กลุ่มเสียงต่ำที่นักเรียนเคยได้รับการลงโทษจากโรงเรียน กลุ่มเสียงปานกลางที่เคยได้รับการลงโทษจากโรงเรียนบ้าง และกลุ่มเสียงสูง ที่นักเรียนเคยได้รับการลงโทษจากโรงเรียนรุนแรง จากการประชุมผู้ปกครองของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีบรรยากาศเป็นกันเอง ทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาของนักเรียน ทำให้ผู้ปกครองร่วมพลังสร้างสรรค์ครอบครัวและร่วมมือกับโรงเรียน โรงเรียนก็ให้

โอกาสครอบครัวต่าง ๆ เสนอแนวคิดที่มีประโยชน์ในการแก้ปัญหา ผลการดำเนินงานจึงเป็นผลทางบวกกับนักเรียน ครอบครัวและโรงเรียน เกิดผลสำคัญต่อการมาโรงเรียนของนักเรียน โดยการประชุมเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว มีประสิทธิภาพดีกว่ารูปแบบการแก้ไขปัญหานี้เรียนของนักเรียน ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

โจเซฟ (Joseph. 2001 : 1715-A) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของถ้อยคำแสดงความรู้สึกที่เด็กแสดงออกกับรูปแบบการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น(ระหว่างบุคคลทางบวกหรือทางลบ) โดยศึกษาจากนักเรียนที่มีความเสี่ยงสูงและกลุ่มความเสี่ยงต่ำจำนวน 72 คน โดยทั่วไปเด็กกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่ชอบใช้คำแสดงหรือความรู้สึก 5 คำ คือ สุข เศร้า โกรธ กลัว และเหนียวล้ำ ผลการศึกษา พบว่า เด็กมีความเสี่ยงสูงแสดงถ้อยคำความรู้สึกเชิงบวกน้อยกว่าและการแก้ไขปัญหาก็เป็นทางบวกน้อยกว่าเด็กที่มีความเสี่ยงต่ำ การวิเคราะห์หาเหตุผลของการแสดงออก ทำให้สามารถคาดเดาถึงการจำแนกประเภทของปัญหาที่อาจเกิดเพราะทั้งแสดงความสามารถของภาษา คำ ที่แสดงความรู้สึกในแง่บวก และจำนวนคำพูดของเชิงบวกต่าง ๆ นั้นล้วนเป็นตัวที่แสดงให้เห็นถึงระดับความเสี่ยงของปัญหาที่จะเกิดขึ้น

เรนน์เค (Reinke. 2006 : 3935-B) ได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมต่อต้านสังคมต่อเยาวชนระบบโรงเรียนที่มีการช่วยเหลือและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนก่อนจะเกิดอุปสรรคเกี่ยวกับปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายครั้งก่อนเกิดปัญหาและผลจะเกิดภายหลังเกิดปัญหาพฤติกรรมต่อต้านสังคมของนักเรียน ถ้าการช่วยเหลือถูกช่วยให้ถูกทางก็จะเป็นการช่วยลดระดับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและลดความเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะเกิดกับโรงเรียนด้วย อย่างไรก็ตามถ้าช่วยเหลือไม่ถูกทางที่มีสาเหตุจากความรู้ ความสามารถและความเข้าใจการออกแบบเครื่องของครูในการจัดการกับพฤติกรรมเหล่านี้ ดังนั้นผลกระทบระดับชั้นเรียนและการช่วยเหลือภายในโรงเรียนต่อการช่วยเหลือพฤติกรรมนี้ต้องเพิ่มความถูกต้องและสนับสนุนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันและเปลี่ยนแปลงระบบในห้องเรียนภายใต้ระบบโรงเรียนเพื่อช่วยให้เกิดพฤติกรรมในด้านบวกของนักเรียน จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการหาผลกระทบของการใช้เทคนิค(CCU) ของครูและพฤติกรรมของนักเรียนที่ดีขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้แสดงให้เห็นว่า เครื่องมือที่ใช้คือ (CCU) บวกกับผลลัพธ์ด้านทัศนคติ ทำให้แผนการจัดการของครูในชั้นเรียนมีเพิ่มขึ้น

วิลเลียม (Williams. 2008 : 987-A) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน : การศึกษาการบริหารจัดการองค์กรและการรับรู้ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างส่วนเชื่อมต่อกับเรื่องสุขภาพของเยาวชน การวิจัยเชิงบรรยายแบบกรณีศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ เพื่ออธิบายความแตกต่างของแต่ละโมเดลที่ใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเพื่อสำรวจว่าโครงสร้างด้านการบริหารจัดการองค์กรแบบที่ขาดหายไป วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในส่วนงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในการบริหารงานโรงเรียนจากภายนอก จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ในส่วนของคุณภาพ โดยใช้กลยุทธ์แบบเน้นกรณีศึกษาในการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในหลายๆกรณี ผลการวิจัย พบว่า มีความแตกต่างในพฤติกรรมด้านการเชื่อมต่อองค์กรประกอบย่อยในแต่ละโมเดล และพบว่า ความแตกต่างนี้มีความเด่นชัดที่สุดในการบริหาร

กระบวนการด้านการติดตามผลและยังมีผลกระทบต่อนักเรียนที่รับบริการจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอีกด้วย

บิตเติล (Biddle. 2009 : 197-A) ได้ศึกษาการศึกษาผลการดำเนินงานผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงฆ่าตัวตาย ผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่ชอบและเข้าร่วมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นผลเนื่องมาจากการมีความคิดฆ่าตัวตาย, การแสดงท่าทางหรือพยายามที่จะละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์ลดลง รวมทั้งระดับการถูกสั่งพักการเรียนลดลง อย่างไรก็ตาม, จากการรายงานของนักเรียนที่ชอบเข้าร่วมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อแก้ปัญหาการคิดฆ่าตัวตายและปัญหาอื่นๆ ทำให้สามารถทำนายรูปแบบการละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง เช่นพบว่า บางครั้งนักเรียนเหล่านี้ก็จะใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์เพื่อการรักษาตนเองก็ได้ และพบว่ารูปแบบการบริการที่มีค่านัยสำคัญทางด้านสถิติสูงสุดในการทำนายผลการลดระดับการละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์ รวมทั้งการลดระดับการถูกสั่งพักการเรียนสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงฆ่าตัวตาย คือ ส่วนที่ได้รับการประเมิน โดยหน่วยงานที่ได้รับอนุญาตให้ทำการจัดหายาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์ไว้ใช้ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังพบว่า การวางระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ในโรงเรียนอื่น ๆ เช่น โรงเรียนสำหรับเยาวชนที่มีปัญหาด้านการผิดวินัย และการบริการสำหรับนักเรียนและเยาวชนที่จัดขึ้น โดยหน่วยงานของชุมชน มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการลดระดับการละเมิดนโยบายด้านการใช้ยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์ในโรงเรียน และพบว่า การรักษาผู้ป่วยนอกที่มีอาการติดยาเสพติดและสารประเภทแอลกอฮอล์คือตัวทำนายผลด้านการสนับสนุนระดับการเลื่อนชั้นเรียนหรือจบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับนักเรียนเหล่านั้น

สรุป จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ผู้วิจัยทราบแนวทางในการพัฒนาครูเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และทราบถึงความต้องการพัฒนาตนเองของครูในการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำไปพัฒนางานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นกระบวนการทำให้ครูเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนได้ถูกต้องเหมาะสมตามขั้นตอน มีการดำเนินงานถูกต้องตามขั้นตอน เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน และการแก้ไขปัญหาของนักเรียนหากครูใช้วิธีที่เหมาะสมด้วยการให้กำลังใจหรือการเสริมแรงทางบวก การมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการใช้คำพูดที่ทำให้นักเรียนพอใจ ประทับใจก็สามารถลดปัญหาพฤติกรรมต่อต้านเป็นการคล้อยตามได้ ส่วนการใช้กลยุทธ์ด้วยการนิเทศ ก็จะทำให้ทราบถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาเพื่อที่จะนำมาแก้ไขพัฒนาหรือปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือของครูมีประสิทธิภาพสูงขึ้นส่งผลดีต่อนักเรียน แต่ครูส่วนมากยังขาดทักษะ ความรู้ ความสามารถ และขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยจึงตั้งใจที่จะศึกษาและพัฒนาครูด้านการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านวังโพธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษามหาสารคาม เขต 3 ทั้งนี้เพื่อให้ครูโรงเรียนบ้านวังโพน มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น มีกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการ แก้ไขปัญหา อีกทั้งโรงเรียนจะได้พัฒนาการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นระบบ ถูกต้องตามกระบวนการ เพราะเป็นการได้ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนตามความสามารถ ช่วย ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนได้ทันเวลา เป็นระบบ และโดยภาพรวมจะส่งผล ดีต่อโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง เพราะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โรงเรียน มีการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการกำหนด กลยุทธ์ในการพัฒนาครูด้านการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากกรอบหลักเดิมที่มีอยู่แล้ว ด้วยการกำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนารวม 3 กลยุทธ์ ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การ สื่อสารปฏิสัมพันธ์ทางบวกของครูกับนักเรียน และการนิเทศติดตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY